

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

**Extremismus v České republice po roce 1989 a jeho vliv na
dospívající mládež**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Alena Plšková

Vypracoval:
Martin Kovařík

Brno 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Extremismus v České republice po roce 1989 a jeho vliv na dospívající mládež“ vypracoval samostatně s použitím literatury uvedené v seznamu.

Elektronická verze je totožná s tištěnou verzí bakalářské práce.

V Brně 19. dubna 2011

.....
M a r t i n K o v a ř í k

Poděkování

Děkuji vedoucí mé bakalářské práce, paní PhDr. Aleně Plškové za odborné rady, připomínky a čas, který mi poskytla při jejím zpracování.

Taktéž děkuji své rodině, především manželce Vlastě za její trpělivost a podporu.

Martin Kovařík

OBSAH

ÚVOD	3
1. Extremismus	4
1.1. Historie	4
1.2. Druhy extremismu	8
1.3. Extremismus do roku 1989	12
1.4. Extremismus po roce 1989	13
1.5. Symbolika	21
2. Výchovné prostředí	24
2.1. Rodina	26
2.2. Škola	30
2.3. Volný čas	33
2.4. Extremismus a jeho vliv na mládež	36
2.5. Prevence	40
3. Legislativa ve vztahu k mládeži	42
3.1. Zákon č. 40/2009 Sb., zák. č. 218/2003 Sb., zákon č. 359/1999 Sb.	42
3.2. Trestní odpovědnost, zánik trestnosti, opatření	44
4. Praktická část	47
4.1. Metody, cíle průzkumu, stanovení hypotéz	47
4.2. Zpracování a interpretace získaných dat	49
ZÁVĚR	63
RESUME	64
ANOTACE	65
SEZNAM LITERATURY	66
SEZNAM PŘÍLOH	68

ÚVOD

Po sametové revoluci v roce 1989, došlo k pádu dosavadního režimu a posléze i k otevření státních hranic směrem na západ. Zvýšila se migrace osob. V souvislosti s tím se začaly objevovat i myšlenky a názory, které byly do té doby naší společnosti neznámé, a ne vždy byly správné.

Takto získanou demokracii si začal každý vykládat jiným způsobem a část občanů si začala vykládat demokracii podle svých představ. Začala vznikat různá hnutí, která se snažila demokracii vylepšit k obrazu svému. Tato hnutí se postupem času změnila v první extremistická hnutí, která se začala stále výrazněji podílet na „tvorbě“ státu svými protesty a bojůvkami. Intenzita akcí získala na síle a proto bylo nutné si uvědomit proč, za jakých podmínek a z jakých důvodů vznikají tato hnutí a proč se členy těchto hnutí stávají často dítka ještě školou povinná.

Tuto bakalářskou práci jsem rozdělil na tři kapitoly teoretické a jednu praktickou. V první části popisuji historii extremismu, jeho stav před a po roce 1989, jeho symboliku a druhy extremismu. Dále se zabývám rozdělením a etapami vývoje od roku 1989 do současnosti.

V druhé části se zaměřuji na výchovné prostředí, tedy na faktory, které mohou ovlivňovat vývoj dítěte. Na faktory ovlivňující vývoj dítěte v rodině, ve škole a ve volném čase, vše ve vztahu k extremismu. Zároveň se zabývám i prevencí.

Legislativa vztahující se k mládeži je poslední, teoretickou, částí bakalářské práce. Pojednává především o trestním zákoníku, zákonu č. 40/2009 Sb., o zákonu o soudnictví ve věcech mládeže zákonu č. 218/2003 Sb. a dále o zákonu č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí.

V praktické části se zaměřím na to, zda je mládež v bývalém okrese Havlíčkův Brod ovlivňována extremismem, v jaké míře, a jaké jsou důvody, které vedou mládež k extremismu.

1. EXTREMISMUS

1.1. HISTORIE

„Slovo *extrém* pochází z latiny a jeho význam je ‚nejvzdálenější‘ nebo ‚nejkrajnější‘. Lze předpokládat, že v politické teorii označuje tento pojem takovou pozici na pomyslné politické škále, která je nejvíce vzdálené od politického středu. Obvykle se však extremismu chápe jako jakákoliv ideologie nebo aktivita, která směřuje proti stávajícímu politickému systému jako takovému a klade si za cíl jeho likvidaci a následné nahrazení vlastní alternativou. O této alternativě se většinou předpokládá, že bude nedemokratická, diktátorská a bude porušovat lidská práva.“¹

Extremismus je velmi často směřován s pojmem radikalismus a nerozlišuje se mezi nimi. Je nutné si uvědomit, že se jedná o dva zcela rozdílné termíny. Za extremistu je označován člověk, který zastává politické názory, které jsou v dané společnosti neakceptovatelné.

„Slovo radikální má svůj původ v latinském slově *radix*, které označuje ‚kořen‘. Radikalismus je tedy takové jednání či řešení, které ‚jde ke kořenu‘. Jazykově se nejedná o ekvivalenci slova extrémní a nemělo by tomu tak být ani v politické teorii.“²

V současnosti jsou však shora oba uvedené termíny, zejména ze strany médií, užívány vzájemně jako synonyma.

Charakteristickým znakem každé společnosti je rozdílnost jejich názorů a postojů. Jednotliví členové společnosti by však měli prosazovat své názory a postoje v rámci zákonných mezí dané společnosti.

Po tzv. sametové revoluci v roce 1989 však došlo postupně k narůstání jednání, pro které se vžil pojem extremismus. K nárůstu tohoto jednání došlo především z důvodu otevření západní hranice, kdy začal volný pohyb osob mezi tehdy Českou a Slovenskou Federativní Republikou, později Českou republikou a zeměmi tzv. západního bloku. Určitá část obyvatel naší země si začala vykládat čerstvě získanou „demokracii“ dle svých extrémních názorů a postojů velmi razantním způsobem.

Průvodním jevem extremismu je narůstající kriminalita a to zejména závažná kriminalita, na které se čím dál více podílí i dospívající mládež. S nárůstem podílu dospívající mládeže na kriminalitě s extremistickým podtextem dochází k tomu, že dospívají-

---

¹ Charvát, J., Současný politický extremismus a radikalismus, Praha:Portál 2007, s. 9 - 10

² Charvát, J., Současný politický extremismus a radikalismus, Praha:Portál 2007, s. 10

cí mládež pociťuje ve velmi raném věku důsledky svého jednání. V případě nezletilosti se mládež ocitá nejprve pod dohledem orgánů péče o dítě a orgánů činných v trestním řízení. Nezdáří-li se „náprava“ a jednatel ve svém protiprávním jednání pokračuje, po dosažení plnoletosti se setkává, mimo již shora uvedených institucí, se soudní mocí. Dále poté, v lepším případě, s orgány probační a mediační služby, v horším případě s výkonem trestu. Během shora nastíněného procesu dochází u jednatelce k ovlivňování jeho vývoje a to především duševního.

Dítě je ovlivňováno prostředím a to jak lokálním, tak globálním. V případě kladného vývoje proběhla socializace výborně, neboť jedinec je vychován v rámci názorů a postojů dané společnosti a je zde předpoklad, že takto bude vychovávat i své děti. V případě záporného vývoje však rodič ovlivňuje své dítě negativně a vzniká bohužel velká možnost, že dítě se nezačlení do společnosti s názory a postoji, které společnost vyžaduje, avšak s názory, kterými prosazuje své extrémní názory.

Je však nutno podotknout, že v každé demokratické společnosti musí existovat opozice. Nemělo by se však jednat o opozici extrémní. Zároveň je nutno taktéž dodat, že neexistuje žádná, přesně stanovená hranice, tedy přeneseně „tlustá čára“, která rozlišuje, co je již extremistické jednání a co nikoliv.

Termín extremismus je ve společnosti užíván velmi často a existuje mnoho definic, kterými je možné tento termín vymezit. Jedná se často o definice, které jsou zaměřeny ve vztahu k určité problematice tedy k tomu, aby danou oblast objasnila.

„Extremismus je mnohvrstevný fenomén, který je vyvoláván mnoha příčinami sociálního, ekonomického, ideologického, náboženského, etnického a ekologického charakteru nebo kombinací těchto příčin.“³

Extremisté mají svůj cíl a za myšlenkami tohoto cíle jdou i když se mohou dostat, a velmi často dostávají, do konfliktu se zákony dané společnosti.

„Extremismus je chápán veřejností velmi úzce, a to především jako projev nesnášenlivosti doprovázený agresivním jednáním vůči zjevně odlišným jedincům či skupinám.“⁴

„Pojmem extremismus jsou vyznačovány vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance, a útočí proti

---

³ Danics, Š., Extremismus, Praha: Triton 2003, s. 9

⁴ Chmelík, J., Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty, Praha:Linde 2001, s. 13

základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku. Mezi tyto principy patří:

- úcta k právům a svobodám člověka a občana (čl. 1 Ústavy)
- svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát (čl. 1 Ústavy)
- nezměnitelnost podstatných náležitostí demokratického právního státu (čl. 9 odst. 2 Ústavy)
- svrchovanost lidu (čl. 2 Ústavy)
- volná soutěž politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítající násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů (čl. 5 Ústavy)
- ochrana menšin při rozhodování většiny (čl. 6 Ústavy)
- svoboda a rovnost lidí v důstojnosti a právech, nezadatelnost, nezczitelnost, nepromlčitelnost a nezrušitelnost základních práv a svobod bez rozdílu pohlaví, rasy barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního a sociálního původu, příslušnosti k národnosti nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení (čl. 1, čl. 3 Listiny základních práv a svobod).

Extremistické postoje jsou způsobilé přejít v aktivity, které působí, ať již přímo nebo v dlouhodobém důsledku, destruktivně na stávající demokratický politicko - ekonomický systém, tj. snaží se nahradit demokratický systém systémem nedemokratickým (totalitním nebo autoritářským režimem, diktaturou, anarchií).

Ve světové politologické literatuře se obvykle rozlišuje extremismus levicový a pravicový a dále náboženský, ekologický a (v některých případech) národnostní (regionalistický). Poslední tři formy extremismu se v České republice vyskytují jen ojediněle, nebo vůbec ne, **výklad se proto hlavně zaměřuje na extremisty pravicové (inspirované a používající v první řadě nacionální, rasovou, etnickou zášť, sympatizující s historickým fašismem nebo nacismem) a levicové (motivované především záští sociální, třídní, antikulturní, sympatizující s historickým komunismem nebo anarchismem).**

Přestože v ideálním pravolevém modelu jsou levicový a pravicový extremismus protipóly, realita je komplikovanější, neboť svoji roli hraje sociálně kulturní a historický kontext, na jehož pozadí se projevy těchto ideálních typů manifestují. To vede k tomu,

že se tyto protipóly mohou projevovat v jednotlivých oblastech protiústavního konání s velmi rozdílnou intenzitou, i k různě citlivému vnímání společenské nebezpečnosti těchto protipólů.

V právu není pojem extremismus nijak definován. Zejména v souvislosti s rasově motivovanou trestnou činností se můžeme setkat s pojmem **extremistická trestná činnost nebo trestná činnost s extremistickým podtextem. Pod tímto pojmem Ministerstvo vnitra rozumí ty formy trestné činnosti, o nichž je důvod se domnívat, že byly extremistickými postoji motivovány nebo ovlivněny.** Alternativně lze v řadě případů používat i pojmu kriminalita motivovaná rasovou, národnostní nebo jinou sociální nenávistí. Jde o jednání, které naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu nebo přestupku a jeho pohnutkou je apriorní nenávist vyplývající z příslušnosti adresáta útoku k rase, národnosti, náboženství, třídě či jiné sociální skupině, přičemž specifickým typem zařaditelným do této kategorie kriminality jsou také útoky proti symbolům či představitelům existujícího společenského systému, jsou-li motivovaná apriorní nenávistí vůči němu.“⁵

---

⁵ <http://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>

1.2. DRUHY EXTREMISMU

Nejprve bych rozdělil extremismus na **nepolitický a politický**, tedy dělení dle toho, zda se extremisté snaží „pouze“ nerespektovat a narušovat pravidla daného systému, zde se tedy jedná o nepolitický extremismus a dále zda se extremisté snaží o změnu společnosti dle své ideologie a tím pádem o destrukci daného systému, zde se tedy jedná o politický extremismus.

Pro nepolitický extremismus je typické narušování pravidel daného systému, ne však s cílem jej změnit. Jedná se zpravidla o neplánované jednání, tedy jednání probíhající bez přípravy a to i vzhledem ke své neschopnosti ovládat své chování. Jedná se většinou o projevy, které mají „pouze“ charakter trestných činů či přestupků, bez ohrožení základních principů daného systému.

Politický extremismus ohrožuje základní principy demokratického řádu, v podstatě jde o domácí opozici hodlající uchopit moc a změnit formu vlády i celý politický systém.⁶

Dále bych se zmínil z hlediska rozdělení o extremismu pravicovém, levicovém, náboženském a ekologickém.

Pravicový extremismus

Pravicový extremismus popírá princip rovnosti lidí jako duchovní základ demokratického ústavního státu. Jedná se v podstatě o vyšší hodnocení vlastního etnika, rasy či národa a snižování skupin, které jsou jiného druhu neboli cizí.

Pravicově orientovaní extremisté nemají vlastní ucelenou ideologii a z tohoto důvodu kombinují ideové koncepce různých směrů, postoje a mýty, které implantují, na myšlení určité komunity. Podstata pravicového extremismu vychází z nacionalistického a rasistického základu, tedy představou, že etnická příslušnost k národu nebo rase určuje hodnotu, kvalitu a postoje člověka. Pravicovní extremisté propagují autoritativní politický systém, v němž panuje přirozený řád a jednota v etnicky homogenním národě. Výkon moci je prováděn intuitivně na základě potřeb dané společnosti. Autorita politického vedení je tedy nezpochybnitelná.⁷

---

⁶ Danics, Š., Extremismus, Praha: Triton 2003, s. 40

⁷ Danics, Š., Extremismus, Praha: Triton 2003, s. 21

Pravicový extremismus je pro demokratické systémy ve střední Evropě považován dlouhodobě za hrozbu. Je dlouhodobě na vzestupu a oslovuje velice úspěšně stále více mladé lidi a to díky koncertům, ale především díky celosvětové síti internet.⁸

Dle mého názoru, je celosvětová síť internet, pro tyto mladé lidi nejrozšířenější komunikací, především facebooku a jiným sociálním sítím, neboť nejen, že se dozví informaci bezprostředně i o skutečnostech, které se konají ve velmi velké vzdálenosti, ale vzhledem k tomu, se v podstatě jedná o další část gramotnosti člověka, jsou schopni získané informace dále přeposílat či reprodukovat v podstatě ihned, tedy v reálném čase.

Levicový extremismus

Levicový extremismus klade do popředí princip rovnosti života a snaží se jej rozšířit na všechny oblasti společenského života. Levicoví extremisté jsou osloveni ideologiemi jako je anarchismus nebo komunismus. Jejich myšlenkou je totální osvobození člověka od všech politických, ekonomických a kulturních vlivů, zároveň odmítají dosavadní jednání lidstva a předpovídají zrození nového člověka, který se rozejde se všemi dosud známými formami společenského uspořádání a nastolí stav úplné spokojenosti a harmonie v zemi.

Levicoví extremisté usilují o zásadní převrat platného a existujícího sociálně – politického řádu a jasně a zřetelně se hlásí k „revolučnímu násilí“. Jejich činnosti jsou ovlivněny danými ideologiemi, jako je marxismus či anarchismus. Antiglobalisté odmítají normy a zákony, ale především monopol státu na násilí. Neváhají použít násilí k prosazení svých cílů, které nemusejí být vždy politické. Neobolševici či ortodoxní komunisté kladou důraz na návrat k reálně existujícím formám vlády reálného socialismu.

---

⁸ Chmelík, J., Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty, Praha: Linde 2001, s. 18

Náboženský extremismus – sekty

Náboženský extremismus je velmi těžké definovat. V podstatě „jde o extremistické chování členů nebo příznivců skupin (zejména sekt), případně náboženských hnutí, ovlivněné náboženským zaměřením, které se projevuje zejména v psychické manipulaci s lidmi, psychickým násilím nebo jinou formou násilí či jiným závažnějším porušováním právního řádu či jednáním, označovaným za sociálně patologické nebo sociálně nežádoucí“⁹

Náboženská sekta je „relativně uzavřené seskupení osob stejného náboženského smýšlení s pevně organizovanou strukturou s absolutistickými nároky na podřízenost členů, s nekritickými, dogmatickými názory a zásadami.“ Nebezpečnost sekty vyvstává tehdy, když žádá u svých členů absolutní závislost na vůdcích a skupině, požaduje se vzdání své vlastní identity, hmotných statků či dokonce i vlastního života.¹⁰

Ekologický extremismus

V souvislosti s ekologií je častěji používán termín ekoterorismus, když však zde vzniká problém, jak správně definovat tento typ extremismu. Za **ekologický extremismus** lze např. považovat brutální ničení přírody a krajiny (např. povrchovou těžbou, stavbou dálnic), ale taky násilné jednání za obranu přírody.

Mezi oblíbené metody ekoteroristů patří sabotáže, ničení genetických polí, útoky na laboratoře, kde jsou testována zvířata apod. Možná je to odnož extremismu, možná jediné řešení v naší netolerantní společnosti.¹¹

Názory na ekoterorismus se můžou výrazně rozcházet, podle toho kdo jej definuje. Na jedné straně se může jednat o úmyslné ničení životního prostředí, na straně druhé však může jít o ničení životního prostředí či útoky proti členům zeleného hnutí. Hranice mezi ekoterorismem, prostým poškozováním cizího majetku a společensky akceptovatelnou mírou protestu jsou ovšem vnímány rozdílně a použití pojmu ekoterorismus je tak v mnohých případech velice kontroverzní.¹²

---

⁹ Chmelík, J., Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty, Praha: Linde 2001, s. 8

¹⁰ Chmelík, J., Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty, Praha: Linde 2001, s. 9

¹¹ <http://www.pismak.cz/index.php?data=read&id=344475>

¹² <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ekoterorismus>

Extremismus – terorismus

Samostatnou odnoží extremismu je **terorismus**. **Terorismus** je „extremistický směr, jeho prostředkem je **teror**, využívající jako prostředku nátlaku psychické nebo fyzické násilí, výhrůžky, vydírání, vytváření strachu a dalších forem násilí.

Metodami terorismu jsou únosy, vydírání, zadržování rukojmí, pirátství, sabotáže, atentáty, pumové útoky, požáry, politické vraždy, únosy dopravních prostředků apod.“¹³

Terorismus se projevuje různými formami a užívá rozsáhlou stupnici metod a zároveň taktických a strategických přístupů. Můžeme jej rozdělit na:

- ultralevicový
- ultrapravicový
- etnický a teritoriální
- náboženský
- ekologický
- kriminální
- psychopatologický
- single - issue¹⁴

Situační extremismus

Situačním extremismem můžeme nazvat „jednání vyvolané hádkou či potyčkou mezi rozlišnými jednotlivci, která je pak řešena za účasti dalších extremisticky laděných příznivců té či oné strany.“¹⁵

Jak sám název napovídá, jde o jednání se znaky extremismu, které není v prvopočátku vedeno jako extremistické, ale vznikne až v důsledku jiného jednání, které nemusí mít extremistické znaky. Typickým příkladem jsou rvačky, kdy zpravidla prvotním impulsem bývají rozdílné názory na danou určitou skutečnost mezi dvěma stranami, které se v průběhu vyhrotí do situace, kdy jednotlivé strany začnou užívat výrazy, které nesou znaky s extremistickým podtextem.

---

¹³ Chmelík, J., Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty, Praha: Linde 2001, s. 10

¹⁴ Mareš, M., Terorismus v ČR, Centrum strategických studií: Brno 2005, s. 13

¹⁵ Chmelík, J., Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty, Praha: Linde 2001, s. 17

1.3. EXTREMISMUS V ČR DO ROKU 1989

Do roku 1989 nebyl v České republice extremismus téměř rozvinut, neboť tomu „nepřál“ tehdejší režim. Cestování do a ze zahraničí bylo velmi omezené, obtížné a značně kontrolované. Stejně tomu bylo i s názory a projevy svobodné vůle. Veškeré náznaky, které nebyly v souladu s tehdejší ideologií byly hned v zárodku potlačeny a tvrdě perzekuovány. Svoboda projevu a lidských právech před rokem 1989 byla velmi omezená.

Je však pravdou, že již v té době na našem území zárodky radikálních politických hnutí a uskupení existovaly. Již v šedesátých letech minulého století se formovala disidentská levice, kritizující komunistický režim, jejíž postavení však bylo zcela marginální. V průběhu osmdesátých let, začala do tehdejšího Československa pronikat nová hnutí, která spojovala subkulturní vzhled s politickou aktivitou. České punkové a skinheadské hnutí, poskytl zázemí, díky němuž se začaly později formovat jedny z prvních skupin, které měly radikální a extrémní politické postoje. Během vlády komunistické strany byla přerušena historická návaznost na starší radikální skupiny, jako byla Vlajka, pronacisticky zaměřená, nebo Česká anarchistická federace, která byla protipólem.

První náznaky formování české krajní pravice se začínají objevovat v polovině osmdesátých let 20. století, tedy se vznikem prvních skinheads. Jednoznačně důležitým mezníkem pro krajní pravici, byl rok 1988, kdy vznikla hudební skupina Orlík, první skinheadská kapela, v čele s protagonisty Davidem Matáskem a Danielem Landou.

Vývoj krajní levice na rozdíl od krajní pravice je zcela odlišný, především z toho důvodu, že do roku 1989 vládnoucí strana, režim na stejnou ideologii odkazoval. V krajní pravici docházelo k různým formám spolupráce, kdy naopak v krajní levici k žádné spolupráci nedocházelo. I v důsledku toho se krajní levice rozpadá na spektrum komunistické a anarchistické. Obě spektra se navzájem nijak neovlivňují.¹⁶

Velký rozmach extremismus v České republice nastal však až po roce 1989, tedy po sametové revoluci a to především v krajní pravici. Vývoj krajní pravice byl pozvolný a složitý, tak jak je uvedeno dále v bakalářské práci.

---

¹⁶ Charvát, J., Současný politický extremismus a radikalismus, Praha: Portál 2007, s. 141 - 142

1.4. EXTREMISMUS V ČR PO ROCE 1989

Krajní pravice

Období 1989 – 1993

Rok 1989 byl, je a předpokládám i zůstane, pro Českou republiku rokem velmi významným. V tomto roce došlo ke změně státního systému, ze systému totalitního na systém demokratický.

Získali jsme svobodu, demokracii, ale s tím i různé nešvary a problémy, které do té doby byly pro naši společnost zcela cizí z důvodu „izolovanosti“ našeho státu. Sem patří mimo jiné i extremismus a jeho vliv na dospívající mládež.

Jak uvedeno výše, rok 1989 byl rokem zlomovým. Po tzv. sametové revoluci došlo postupně k narůstání jednání, které bylo definováno jako extremismus. K nárůstu tohoto jednání došlo především z důvodu otevření západní hranice, kdy začal volný pohyb osob mezi Českou republikou a zeměmi tzv. západního bloku. Určitá část obyvatel naší země si začala vykládat čerstvě získanou „demokracii“ dle svých extrémních názorů a postojů velmi razantním způsobem.

Vývoj uvnitř české krajní pravice neprobíhal lineárně a lze ho rozdělit do několika časových období. V letech 1989 – 1993 se jednalo o období formativní, kdy docházelo k tvoření krajní pravice. Dalším obdobím byly roky 1994 – 1998. V tomto období došlo k rozdělení aktivit krajní pravice na subkulturní část – skinheadské hnutí na jedné straně a republikánskou účast v parlamentu na straně druhé. V letech 1999 – 2001 došlo k nárůstu aktivit neonacistických skinheadských organizací, které do té doby ignorovaly veřejnou politickou činnost. Pro období 2002 – 2005 je příznačný opětovný pokles aktivit skupin neonacistů, na druhé straně je zde však zřejmý pozvolný nárůst aktivit nových politických stran krajní pravice. Po roce 2005 však dojde k propojení obou křídel krajní pravice a jejich výrazná aktivizace.¹⁷

Na počátku 80. let minulého století sledovala tehdejší Státní bezpečnost první nacistické punkery, kteří nosili nacistické oblečení a násilně vystupovali proti Romům a Vietnamcům. Rasistické prvky se staly typickými pro některé české punkové kapely

---

¹⁷ Charvát, J., Současný politický extremismus a radikalismus, Praha: Portál 2007, s. 142 - 143

v druhé polovině 80. let. V této době se také objevily první skinheadské kapely, kdy nejznámější byla skupina Orlík.

„Hlavní myšlenkou, respektive obavou byl rodičí se strach ze sociálních změn, které do té doby naše společnost v podstatě neznala. První skinheads nebyli většinou neonacisté. Pro tyto skinheads byl důležitý tzv. „lidový“ rasismus zaměřený proti Romům, případně Vietnamcům a snaha řešit porevoluční zmatek. Tento rasismus nebyl nutně spojený s představou „bílé nadřazenosti“, tak jak je tomu u neonacismu.“¹⁸

„Nositelem těchto shora uvedených myšlenek byla hudba, resp. skupiny, které ji vytvářely. Mezi neopomenutelné skupiny té doby patří bezesporu skupiny Orlík a Braník. Jejich texty vyjadřovaly bojovný antikomunismus a český šovinismus s prvky rasismu. V jejich textech však nebyly prvky antisemitismu, typické pro neonacismus. Pro texty skupiny Orlík byl typický odkaz na husitské tradice. I díky tomu, že písně shora uvedených skupin byly vydány na deskách, došlo k uvedení rasistické větve skinheads mezi českou mládež, čímž došlo k rozkvětu tohoto hnutí“¹⁹

„Později začaly vznikat v rámci skinheadského hnutí i uskupení, která začala usilovat o politickou činnost. Existovaly dvě zřetelně oddělené roviny hnutí a uskupení. Část usilovala o registraci na ministerstvu vnitra s cílem možnosti oficiální činnosti a druhá část o oficiální status neusilovala a věnovala se kulturnímu undergroundu.“²⁰

Mezi registrované organizace patřily organizace Vlastenecká liga, Vlastenecká fronta a Národní front Castistů.

K představitelům neregistrovaných organizací patřila organizace Bohemia Hammer skinheads (BHS), ostatní neměly delšího trvání.²¹

Období 1994 – 1998

V tomto období již byla krajní pravice „sjednocena“ do jedné strany, pravicově populistického charakteru (SPR – RSC), dále pak zde existovaly již výše zmiňované registrované organizace, zaměřené na konzervativní nacionalismus (Vlastenecká liga), dále na neofašismus (Národní fronta a Národní front Castistů).

---

¹⁸ Charvát, J., Současný politický extremismus a radikalismus, Praha: Portál 2007, s. 145

¹⁹ Charvát, J., Současný politický extremismus a radikalismus, Praha: Portál 2007, s. 146

²⁰ Charvát, J., Současný politický extremismus a radikalismus, Praha: Portál 2007, s. 146

²¹ Charvát, J., Současný politický extremismus a radikalismus, Praha: Portál 2007, s. 148

V tomto období došlo k rozdělení krajní pravice na část politickou a část, která se věnovala více hudbě, prostřednictvím které docházelo k rozvoji neonacistického hnutí v České republice.

Bohemia Hammer skinheads kolem roku 1996 zaniká a je nahrazena novou neonacistickou organizací Blood and Honour (Krev a čest – heslo jednotek SS). Blood and Honour nahradila v organizování koncertů Bohemia Hammer skinheads a přidala ještě vydání fanzinů, tedy fanouškovských časopisů.

Státní správa, především policie, v té době ještě neměla dostatek zkušeností, jak postupovat při řešení trestné činnosti s extremistickým podtextem.

V roce 1999 však policie razantně zakročuje proti pobočce Blood and Honour v Plzni a pobočku paralyzuje. Pražská část se transformuje do nové organizace zvané Národní odpor. Pražská část se oproti plzeňské části orientuje více na politiku. Tato nová organizace se několikrát pokusila o registraci s cílem stát se politickou stranou, avšak k tomuto nikdy nedošlo.²²

Období 1999 – 2001

V tomto období dochází k rozporům mezi registrovanými a neregistrovanými subjekty. V roce 1999 vzniká Národní aliance, která posléze ze strany MVČR získává statut občanského sdružení. Národní aliance pořádá demonstrace a koncerty s neonacistickými myšlenkami. Ve svých prohlášeních a vystoupeních popírá holocaust a požaduje svržení systému. Dochází k „obnově“ Vlastenecké fronty, která uspořádá několik koncertů, a ke změně směřování spíše na konzervativní nacionalismus. Následuje spolupráce Vlastenecké fronty s Národním odporem a Národní aliancí. Později však dochází k neshodám uvnitř Vlastenecké fronty a vzniká nový subjekt pod názvem Vlast.cz. V dalších letech však dochází k omezení aktivit těchto subjektů. V roce 2000 je Národní aliance rozpuštěna. Většina členů přechází do nově vzniklé strany Národně sociální blok. Strana Národně sociální blok nebyla ze strany MVČR registrována a proto byl zvolen nový název, „Pravá alternativa“, přičemž došlo k orientaci na nacionalistické ideje se zaměřením na sociální tematiku. I vzhledem k tomu, že jejími členy byli především neonacisté, neoslovila tato strana voliče. V roce 2001 se strana rozpadá a dochází ke směřování především do subkultury.²³

---

²² Charvát, J., Současný politický extremismus a radikalismus, Praha: Portál 2007, s. 150 - 151

²³ Charvát, J., Současný politický extremismus a radikalismus, Praha: Portál 2007, s. 152

Krajní levice

Období 1989 - 1992

Po roce 1989 se začalo formovat Československé anarchistické sdružení (ČAS), které bylo ve své podstatě volné sdružení aktivistů. Jejich názory kolísaly mezi volně chápaným anarchismem a radikálním liberalismem. Mezi to se mísily individuální protesty, antimilitarismus a ochrana přírody. Hlavním médiem té doby byl časopis s názvem A-kontra. Zásadní otázkou ČAS v prvních letech byla otázka antimilitarismu, boje proti povinné vojenské službě a pacifismu vůbec. Mezi další otázky patřila ochrana přírody, antifašismus, ekologie a feminismus. V polovině roku 1991 dochází k napětí mezi redakcí časopisu A-kontra a zbylou částí anarchistického hnutí, především kvůli spolupráci s KSČM, kdy většina s touto spoluprací nesouhlasila. V roce 1992 vychází nový časopis Autonomie a z okruhu jeho autorů vzniká Anarchistická federace. Jednalo se o sdružení, které nebylo centrálně organizované a bylo ideologicky různorodé. Odmítalo spolupráci jak s KSČM, tak s trockisty. ČAS později zaniká a jeho nástupcem se stala Anarchistická federace, která později, v roce 1994, zanikla. V roce 1992 vzniká Anarchosyndikalistická iniciativa a postupně dochází k formování militantního antifašismu, jako reakce na útoky fašizujících skinheads. Ideologicky byly základem skupiny tzv. militantních autonomů, které prosazovaly metody násilných střetů s neonacisty. Většina anarchistů však byla orientována spíše pacifisticky a násilné akce odmítala. Důležitým „bodem“ tohoto období byl pokus o atentát na předsedu KSČM (Jiří Svoboda) z kterého byl obviněn anarchistický aktivista (Petr Wohlmuth), který však byl propuštěn, nebo mu nebyl trestný čin prokázán. Přesto měl tento incident vliv na negativní vnímání anarchistického hnutí.²⁴

Období 1993 – 1995

V následujícím období dochází k ideové profilaci, prosazování vzniku nezávislých, decentralizovaných a radikálních odborů se zaměřením na přípravu budoucí generální stávky, v jejímž průběhu by měli pracující vyvlastnit výrobní prostředky a zavést

---

²⁴ Charvát, J., Současný politický extremismus a radikalismus, Praha: Portál 2007, s. 161 - 162

již zmiňovanou samosprávnou decentralizovanou společností. Hlavním tiskovým zpravodajem byl časopis *Autonomie*, který se snažil anarchismus chápat jako autonomismus, tedy snahu o propojení politických a subkulturních témat na straně jedné a rezignaci na snahy po sociální revoluci výměnou za konkrétní aktivity vytvářející autonomní zóny ve stávající společnosti. V roce 1995 vzniká Česká anarchistická federace, uvnitř které se postupem času utvořily dvě soupeřící frakce. První reprezentovala sociální anarchismus zaměřený striktně na politickou činnost a stavěla se odmítavě k anarchismu životního stylu. Druhá se orientovala především na „zelený“ anarchismus. Docházelo k nárůstu násilí neonacistů vůči anarchistům, což dospělo až k zavraždění dvou anarchistů neonacisty. Tato tragická událost vedla anarchisty k přehodnocení jejich pacifistického přístupu.²⁵

Období 1996 - 1997

V roce 1996 byla Československá anarchistická federace (ČSAF) přijata za člena International Workingmen's Association. Uvnitř ČSAF však docházelo k neshodám, což vyústilo v roce 1997 k odchodu redakce časopisu *Svobodná práce* a založení vlastní organizace Federace sociálních anarchistů (FSA). Tato organizace odmítala anarchismus životního stylu. V roce 1996 vzniká také česká pobočka organizace Antifašistické akce (AFA), která byla militantní složkou anarchistického hnutí. V tomto období se anarchistické hnutí již natrvalo vymanilo ze subkulturního prostředí a další vzniklé anarchistické organizace chápou anarchismus především jako politickou záležitost.²⁶

Období 1998 – 2001

Toto období bylo charakterizováno zvýšenou aktivitou anarchistických skupin, což bylo ovlivněno fenoménem street party a dále pak aktivizací militantních složek anarchistů v boji proti neonacistickým skinheads. Vydávané časopisy byly na velmi vysoké úrovni a byly v nich interpretovány vlastní politické postoje. V roce 1998 se i v České republice objevily první rozsáhlé protestní akce spojené s pouliční zábavou,

---

²⁵ Charvát, J., *Současný politický extremismus a radikalismus*, Praha: Portál 2007, s. 163 - 164

²⁶ Charvát, J., *Současný politický extremismus a radikalismus*, Praha: Portál 2007, s. 164

nazývané street party. Akce odsouzená v médiích, vyvolala akce velký ohlas mezi mládeží, především díky kontroverznímu zásahu policie. Došlo tím k odstartování procesu aktivizace anarchistické scény. Následovalo několik podobných akcí, které byly v médiích, ale i anarchisty chápány jako přípravy na protesty proti zasedání Mezinárodního měnového fondu. V roce 2000 vzniká Iniciativa proti ekonomické globalizaci (INPEG), která v podstatě zastřešovala radikální odpůrce globalizace. V odborovém svazu FAS Rovnost, založeném v roce 2000 se anarchisté zaměřily na anarchosyndikalismus. V tomto období dochází v vzestupu jak scény anarchistické, tak neonacistické, čímž došlo k aktivizaci antifašistické skupiny. V letech 1999 – 2002 došlo k aktivizaci činnosti AFA a to především v souvislosti se snahou neonacistů proniknout do politiky díky Národně sociálnímu bloku. Po rozpadu v roce 2001, většina členů přešla do organizace Národní odpor. Tato organizace hlásala návrat k násilné činnosti a odmítala politické aktivity. Později došlo k utlumení její činnosti, její chvíle však měla teprve přijít.²⁷

Období 2002 – 2007

Od roku 2000 dochází k poklesu aktivit anarchistických skupin, které v roce 2002, zejména po zasedání NATO, přechází v podstatě ve stagnaci. Tuto stagnaci lze přičíst i negativním postojům veřejnosti vůči anarchistům a to zejména za násilnosti při Mezinárodním měnovém fondu v Praze. Dochází i k zániku INPEG, vytvořeného pro zasedání MMF a Světové banky. V souvislosti s konáním nelegální akce CzechTek v roce 2005 došlo k částečné aktivizaci, když se však jednalo o aktivizaci dočasnou. Organizace ČSAF a FAS se nacházejí dlouhodobě v útlumu.²⁸

---

²⁷ Charvát, J., Současný politický extremismus a radikalismus, Praha: Portál 2007, s. 164

²⁸ Charvát, J., Současný politický extremismus a radikalismus, Praha: Portál 2007, s. 167 - 168

Extremistická hnutí a současnost

V současné době se pravicová extremistická scéna, prezentovaná především hnutím skinheads utlumila. Jednoznačně nejvýraznějším pravicovým hnutím je Národní odpor. Levicová scéna je prezentována především hnutím Nesehnutí, Protestfest a Děti země.

Obecně je možno uvést, že komunikace mezi jednotlivými členy extremistických hnutí je stále více utajena a to především díky celosvětové síti internet, kde jsou různá diskusní fóra a různé sociální sítě a weby. Dále probíhá komunikace mezi členy i pomocí mobilních telefonů.

Ve vztahu k Národnímu odporu je nutno uvést, že se jedná o organizaci, která nemá pevnou organizaci, když však jednotlivé skupiny spolu velice dobře komunikují a jsou schopny připravit akce většího rozsahu. V současné době nejsou zjištěny ani aktivity ve vztahu k hudební produkci.²⁹

Pravicově extremistická kriminalita je statisticky marginální. Jedná se o jev s procentuelním zastoupením 0,1 % z celkové kriminality. Bohužel se jí však velmi věnují veřejnost, média, mezinárodní instituce, státní i nestátní organizace a v neposlední řadě je i politickým tématem.³⁰

Pachatelem pravicově extremistické kriminality je zpravidla „svobodný muž ve věku 18 až 29 let se základním vzděláním nebo je vyučen. Velmi často je v době činu nezaměstnaný. Trestný čin spáchá sám, nejčastěji v době od 17.00 do 22.00 hod. K útoku dojde verbální formou nebo kombinací více forem útoku a to bez použití zbraně. Pokud však zaútočí fyzicky bude to nejčastěji ve skupině 3 nebo více osob. Útok bude veden na příslušníky minority. Čin spáchá v okrese svého bydliště. V době spáchání činu významně častěji nebude pod vlivem alkoholu.“³¹

V souvislosti se žhářským útokem na romskou rodinu ve Vítkově dne 19.4.2009 se stala určitá část extremistických hnutí obezřetnější a více konspirativní. Tato hnutí nejsou organizována jako nějaká supermafíánská struktura. Jedná se o velmi mladé lidi, kteří působí v lokálních organizacích, lokálních buňkách. Zpočátku se projevují zejména

²⁹ <http://www.km.jm/portal/news/shownews.asp?id=155&cat=20>

³⁰ http://ppportal.pcr.cz/rspp/Poradkova/porady/Prezentace%20UOOZ_soubory/frame.htm

³¹ http://ppportal.pcr.cz/rspp/Poradkova/porady/Prezentace%20UOOZ_soubory/frame.htm

na drobným vandalismem, zpravidla nápisy, které jsou zaměřeny proti více skupinám. Obzvláště na Moravě je zajištěn přísun sympatizantů, kteří jsou odhodláni k násilí.³²

Členové extremistických hnutí se rozhodli v posledních letech využívat celosvětovou síť internet, zejména sociální sítě, jako je Facebook, neboť prokázání toho, že ten či onen daný příspěvek napsala určitá osoba je velmi problematické a to zejména vzhledem k tomu, že servery, na kterých jsou sítě spuštěny, jsou registrovány v USA. Zde však vzhledem k dodatku ústavy o svobodě slova, tamní úřady neposkytnou konkrétní údaje.³³

Členové extremistických hnutí, např. neonacisté údajně navštěvují již žáky základních škol, kde hledají nové příznivce jejich hnutí. Právě žáci základních škol se velmi často zhlédnou ve vůdčích osobnostech, tak jak tomu bylo i v jednom případě ve Světlé nad Sázavou, kdy se žákyně základní školy zhlédla právě v Milanu Hrochovi, který je údajně hlavním neonacistickým ideologem a představitelem Národního odporu, nejen ve Světlé nad Sázavou, ale pravděpodobně i v ČR. Je velmi těžké vysvětlit žákům základní školy, že i když členové těchto hnutí nikoho nemlátí, myšlenky, které šíří jsou mnohem nebezpečnější.³⁴

Jak vyplývá z výše uvedeného, jednání s extremistických podtextem mohou poškodit jedince, jak fyzicky, tak psychicky, ale mohou být i velmi tragické následky, jako například v případě Vítkov.

---

³² <http://www.novinky.cz/krimi/199862-nove-bunky.neonacistu-jsou.obezretnejsi-upornuje-kriminalista.html>

³³ <http://www.novinky.cz/domaci/197855-na-facebooku-si-siri-rasismus-police-je-bezmocna.html>

³⁴ http://havlickobrodsky.denik.cz/cerna_kronika/20070529_hb_neonaciste_hledaji.html

1.5. SYMBOLIKA

Úvodem této části je nutno vysvětlit základní pojmy. Jedná se o pojmy: symbol, symbolika, emblém a runa.

Symbolem je či jsou smluvená nebo obvyklá znamení či značky pro nějaké předměty. „Prapůvod symbolů lze spatřovat v historickém dávnověku. Řada symbolů je převzata z řecké a římské mytologie, kdy každé božstvo mělo svůj symbol. Synonymem symbolu je *emblém*, který je francouzského původu a vyjadřuje odznak příslušnosti k povolání, vyjadřující povahu, vlastnosti, příslušnost určité osoby, která takový emblém užívá nebo nosí.“³⁵

V současnosti symbol a emblém splývají ve společný význam.³⁶

Dalším termínem, který je nutno vysvětlit je termín symbolika. „Symbolika je nauka o vzniku, tvorbě a významu symbolů, jejich nošení, užívání. Předchůdcem symboliky je hieroglyfika, t.j, obrazové písmo starých Egyptanů. Mimo symboliky grafické existuje řada dalších symbolik, např. symbolika barev.“³⁷ Mezi další symboliky patří dále symbolika barev, čísel, runová symbolika, symbolika křížů a emblémová symbolika.

Je nutno si vysvětlit, proč je vlastně symbolika pro extremistická hnutí a seskupení důležitá. Značky a symboly se vyvíjely postupně s lidstvem. Lidstvo pomocí značek vyjadřovalo své pocity, myšlenky, ideály a to jak jednotlivce, tak určité skupiny lidí. Jednotlivé značky a symboly měly pro lidstvo svůj význam, se kterým se identifikovalo. V současné době symboly slouží k „návratu“ ke kultovníctví, k rituálům, hledání řádu ve společnosti. Lidstvo se vrací k symbolům zejména v situacích osobních krizí, úzkosti a strachu. Symbol se však může také velmi často stát rychle „modlou“, která nahrazuje skutečnost, realitu. Osoba hledá v symbolu záchranu, spásu, řešení. V případech symbolů rasové nesnášenlivosti, jde o to, že osoba hledá nějakého obětního beránka. Svaluje vlastní neúspěšnost na někoho jiného, kterého poté za tuto neúspěšnost potrestá a tím se očistí a uleví se mu. Symboly při tom slouží jako zdroj energie, chování, jednoty a nesnášenlivosti a pomocí nich si budují svou novou vlastní identitu.³⁸

---

³⁵ Chmelík, J., Symbolika v extremistických hnutích, Brno: 2005, s. 18

³⁶ Chmelík, J., Symbolika v extremistických hnutích, Brno: 2005, s. 18

³⁷ Chmelík, J., Symbolika v extremistických hnutích, Brno: 2005, s. 18

³⁸ Chmelík, J., Symbolika v extremistických hnutích, Brno: 2005, s. 21 – 22

V hnutí skinheads, resp. v jeho symbolice barev dominují tři základní barvy. Bílá vyjadřuje, resp. je symbolem jistoty, čistoty a nevinnosti. Červená barva vyjadřuje oheň, krev a zároveň revoluci. Černá barva symbolizuje smrt, ale zároveň odhodlání.

Co se týče symboliky čísel, tak zde je vyznáván Adolf Hitler a jeho ideologie, která je záměrně kombinována s číselnými symboly. V podstatě jde o nahrazování písmen v abecedě, jejich pořadovým číslem.

„Obvyklou číselnou kombinací jsou:

14 - tato číslovka vyjadřuje 14 slov anglické věty: „We must secure the existence of our people and a future for white children.“ Autorem této věty je David Lane (USA), který byl pro tuto proklamaci v roce 1985 odsouzen na 190 let vězení. V českém překladu jde o 10 slov (tato číslice se může objevit jako modifikace číslice 14, se stejným významem) věty v překladu z anglické verze a sice: „My musíme chránit existenci našich lidí a budoucnost bílých dětí.“

18 - vyjadřuje první a osmé písmeno abecedy, tedy písmen „A“ a „H“ a jsou kryptogramem iniciálů Adolfa Hitlera.

88 – tato číselná kombinace vyjadřuje kryptogram fašistického pozdravu „HEIL HITLER“³⁹

Ve vztahu k runové symbolice je nutno uvést, že i zde je patrný vliv fašismu, který užíval k vyjádření své ideologie runové symboly. Tyto runy vyjadřovaly (skrytě i přímo) myšlenku nadřazenosti jedné rasy nad druhou. Počátek runového písma je nutno hledat v keltské a severské kultuře.

K symbolice křížů je možno uvést, že jsou považovány za nejstarší značky či symboly v dějinách lidstva. Kříže původně označovaly cesty k římským katakombách, v nichž byli ukryti křesťané. Později byl kříž užíván na rakvích, rituálních předmětech, ale zároveň vyznačoval i hrdelní trest. V současnosti jsou kříže užívány především k označení nespravedlivě vykonaného trestu, avšak jsou i zneužívány různými náboženskými sektami. Tyto je však zneužívají ke zcela opačným symbolům než křesťané. Dále je symbol kříže zneužíván pro protinárodní, rasové a etnické účely.

---

³⁹ Chmelík, J., Symbolika v extremistických hnutích, Brno: 2005, s. 25 – 26

Pro emblémovou symboliku zástupných znaků je opět „důležitý“ fašismus, zejména symboly fašistických divizí SS. Tyto symboly, čerpající z runové symboliky jsou kombinovány s heraldickými znaky, nebo s křížovými znaky.⁴⁰

Základní dělení symboliky extremistických hnutí

1. Symbolika se zjevným rasovým motivem

Do této kategorie spadají symboly se zjevným rasovým motivem, tedy symboly, které ve své podstatě předjímají rasový motiv. Jejich obsahem je otevřená deklarace národnosti, rasová, třídní a náboženská zášť (viz. příloha č. 1).

2. Symbolika s latentním rasovým motivem

Tato kategorie zahrnuje znaky s latentním (skrytým) obsahem, tedy symboly, jejichž rasový, protidemokratický, antisemitický či protináboženský charakter není obecně znám. V praxi se jedná zpravidla o znaky, které mají vícero významů. (viz. příloha č. 2)

3. Symbolika prostá rasového motivu

Tato kategorie znaků je od rasového obsahu oproštěna. Jedná se v podstatě o znaky, které jsou zahrnovány z morálního hlediska, především pro svůj vulgární nebo jinak nepřijatelný obsah. Tyto znaky nejsou ve společnosti zakázány a jsou společností tolerovány (viz. příloha č. 3).⁴¹

---

⁴⁰ Chmelík, J., Symbolika v extremistických hnutích, Brno: 2005, s. 25 - 38

⁴¹ Chmelík, J., Symbolika v extremistických hnutích, Brno: 2005, s. 41 - 42

2. VÝCHOVNÉ PROSTŘEDÍ

S jistotou je možné říci, že prostředí ovlivňuje život a vývoj jedince, resp. vývoj jeho osobnosti. Otázkou však zůstává, jakým způsobem a za jakých podmínek. Lze říci, že se vždy jedná u každého jedince o zcela individuální záležitost. Každý z nás má určité hranice svých schopností a ne každý z nás chce vyniknout. Je zřejmé, že vliv vnějších podmínek na rozvoj osobnosti je velmi důležitý. O tomto se již zmiňuje Charles Louis Montesquieu, na kterého navázal John Locke. Vlivy prostředí jsou pozadím, na kterém se rozvíjejí vlohy jedince a to buď jak příznivě, tak nepříznivě. Alfred Adler, přední představitel individuální psychologie, pokládá za důležitý pramen duševních zážitků člověka společenské prostředí a v něm především rodinu.

V současné době je jisté, že prostředí do, kterého se narodíme a v kterém poté vyrůstáme a žijeme nás určitým způsobem poznamenává a ovlivňuje. Ovlivňuje nás jak kladným, tak záporným způsobem a zanechává v nás jasné a zřetelné stopy.

Přední významný český sociolog Arnošt Inocenc Bláha zavedl nový pojem **sociální dědičnost**, kterým chtěl vyjádřit, že vedle genetických dispozic se přenášejí i určité způsoby a modely chování daného prostředí a to především rodiny. Otázkou zůstává, jaké prostředí je pro žádoucí vývoj jedince optimální. Je nepochybné, že se jedná o zcela individuální záležitost, která se projevuje různě a to i z hlediska pohledu.

Je nutné brát v úvahu dva faktory. Jestliže se u jedince zpočátku života prosazují více znaky, s nimiž se narodil, pak v průběhu života se toto mění a život jedince je více poznamenán podmínkami prostředí v nichž vyrůstal a v nichž se vyvíjel. Prostředí tedy může ovlivňovat vytváření osobnosti jak pozitivně, tak negativně. V negativním případě se působení takového rodinného prostředí dostává do rozporu i s výchovnými snahami školních zařízení.

Vlivy prostředí mohou jednání člověka podpořit, nebo pro něj být překážkou. Mohou ho přímo formovat, motivovat, případně mít určitou signální funkci.

Výsledný stav je tedy nutné vidět v plné složitosti procesu **socializace**, tedy procesu během kterého se jedinec začleňuje do společnosti. Probíhá-li socializace úspěšně, individuum má v sobě zakotveny sociální normy, hodnoty, vystupování, ale také i sociální role svého společenského a kulturního okolí.

Člověk se s prostředím, podmínkami a „nástrahami“, které jej obklopují, vyrovnává s mírou úspěšnosti, která je závislá na jeho individualitě.⁴²

Výchovné prostředí zaujímá ve výchovném procesu dvě základní role čili funkce. První funkce je situační a druhá výchovná.

Situační funkcí rozumíme to, že každá výchovná situace probíhá vždy v nějakém konkrétním prostředí, které vytváří jakousi „kulisu“ (po stránce věcné, prostorové i osobnostně vztahové) k dané konkrétní výchovné situaci. Toto prostředí může působit na daného jedince buď pozitivně, ale také negativně. Může nastat i situace, že prostředí působí neutrálně.

Výchovnou funkcí rozumíme nutnost si uvědomit, že i prostředí má velký vliv na výchovu. Výchovné působení je organizované, záměrné, tedy v podstatě uměle navozené. Působení prostředí je přirozené a vlastně v určité výhodě. Z uvedeného vyplývá, že čím méně bude mít jedinec pocit, že je vychováván, tím lépe pro samotný výsledek z hlediska výchovy.

Tyto přístupy k prostředí znamenají mimo jiné snahu posílit a upevnit kladné formativní vlivy prostředí, tak aby byly v souladu s výchovnými záměry a ještě lépe eliminovat vliv negativního působení.⁴³

---

⁴² Kraus, B., Základy sociální pedagogiky, Praha: Portál 2008, s. 72 - 74

⁴³ Kraus, B., Sýkora, P., Sociální pedagogika I, IMS Brno: Brno 2009, s. 25 - 26

2.1. RODINA

„*Velký sociologický slovník* vymezuje rodinu jako "původní a nejdůležitější společenskou skupinu a instituci" s hlavními funkcemi reprodukce, výchovy, socializace a přenosu kulturních vzorů.“⁴⁴

Další možnou definicí je, že „rodina je strukturovaným celkem (systémem), jehož smyslem, účelem a náplní je utvářet relativně bezpečný, stabilní prostor a prostředí pro sdílení, reprodukci a produkci života lidí.“⁴⁵

Rodina je nezastupitelná, neboť předává hodnoty z generace na generaci a je v podstatě nejvýznamnější socializační činitel. Je na počátku rozvoje osobnosti a v rozhodující fázi ho může ovlivňovat. Jedná se o přirozené prostředí, do kterého se jedinec narodí, aniž by si mohl zvolit jiné, a přejímá to, co mu připravili rodiče.

Rodinu může „dělit“ na několik druhů:

- **nukleární (jaderná)** – je tvořena rodiči (rodičem) a dětmi (dítětem)
- **rozšířená (velká)** – je rozšířena o blízké příbuzné
- **orientační** – v níž jedinec vyrůstá
- **prokreační** – kterou si jedinec sám zakládá
- **funkční** – všechny své funkce plní přiměřeně
- **dysfunkční** – některé funkce nejsou plněny dostatečně, celkový život rodiny však není zásadně ohrožen
- **afunkční** – nezvládá své základní funkce, je vnitřně rozkládána a zásadně je narušován i socializační vývoj dítěte⁴⁶

Rodina je první sociální skupinou, která učí jedince přizpůsobit se sociálnímu životu, učit se a osvojovat si základní návyky a způsoby běžné dané společnosti. Nezašupitelnou a v podstatě klíčovou úlohou z hlediska socializace, jejího procesu v rodině zůstává příprava jedince na vstup do praktického života. Jedinec již od svého narození a posléze po celou dobu svého života v rodině přijímá velmi široké a různorodé spektrum informací, které poté zpracovává v souladu se svými zkušenostmi, vlohami, biologickými a psychickými potřebami, ale především s hodnotovými orientacemi a vzory, kterými jsou pro jedince rodiče, ale i starší sourozenci.

⁴⁴ http://cs.wikipedia.org/wiki/Rodina#cite_note-0

⁴⁵ Kraus, B., Sýkora, P., Sociální pedagogika I., Brno: IMS Brno 2009, s. 33

⁴⁶ Kraus, B., Základy sociální pedagogiky, Praha: Portál 2008, s. 80

Rodina plní několik funkcí. V současné hektické době jsou na rodinu kladeny stále větší a větší nároky, které není možné vždy splnit, resp. uspokojit. V konečné fázi je ale rodina vždy útočištěm pro každého jedince. Jak již bylo nastíněno výše rodina, jako nezastupitelný článek vývoje jedince, plní několik funkcí:

- **biologicko - reprodukční funkce rodiny** - tato funkce je důležitou funkcí rodiny, neboť se díky této funkci udržuje stabilní reprodukční základna; v současné době je však dítě chápáno jako „překážka“ v profesním růstu
- **sociálně – ekonomická funkce rodiny** – rodina je jedním ze základních prvků ekonomického systému společnosti; v dnešní době je rodina v podstatě samostatnou ekonomickou jednotku společnosti
- **ochranná funkce rodiny** – tato funkce spočívá v zajištění základních biologických, hygienických, zdravotních, ale i jiných životních funkcí; v dnešní době se očekává větší podíl na plnění této funkce
- **socializačně – výchovná funkce rodiny** – jak již ze samotného názvu této funkce vyplývá, tato funkce se podílí na osvojování základních návyků a způsobů běžného chování ve společnosti; rodina je první sociální skupinou
- **relaxačně – rekreační funkce rodiny** – v podstatě se jedná o čas, který tráví členové rodiny společně; pro děti má velmi velký význam
- **emocionální funkce rodiny** – tato funkce rodiny vytváří citové zázemí, pocit bezpečí, jistoty, lásky⁴⁷

Současná rodina

Po roce 1989, došlo postupně k velmi zásadní změně v rozdělení úloh v rodině. Muž ztratil výsadní postavení v rodině a to i kvůli tomu, že ženy se začaly prosazovat na pracovní pozice, které byly dříve výsadou mužů. Postupně byl tedy muž „donucen“ zastávat v rodině úkoly, které dříve zastávala výhradně žena. Jedinec – dítě vše toto vnímá od prvních chvil života a postupně si fixuje, jak vypadá rodinný vztah a na základě jakých pravidel funguje. K tomu, aby jedinec registroval, jak má správný harmo-

---

⁴⁷ Kraus, B., Základy sociální pedagogiky, Praha: Portál 2008, s. 81 - 83

nický vztah vypadat je nutné vnímat i vztahy mezi sousedy. V dnešní době se však rodina velmi často izoluje od ostatních členů společnosti a dochází k uzavření rodiny od okolního světa. Na tuto izolovanost v podstatě navazuje proces dezintegrace. V podstatě dochází k tomu, že se rodina velmi málo schází spolu, rodina tedy neplní relaxačně – rekreační funkci, nesdělují si své radosti, ale i strasti. Manželé si často vytvářejí vedle rodinného života, ještě „život“ další a děti zůstávají odkázány samy na sebe. Děti tedy začínají žít vlastní život a dochází k tzv. **atomizaci života v rodině**. S tímto souvisí i velké pracovní zatížení rodičů, a to jak z jejich vlastního rozhodnutí, tak z důvodu jejich nadřízeného, tedy zaměstnavatele. Pracovní vytížení ze své vlastní vůle je často odůvodňováno slovy, že je vše podřizováno, tomu, aby se děti měly dobře. A jako jeden z argumentů je potom dětem zvyšováno kapesné, bez ohledu na to, zda jej děti zvýšit potřebují či nikoliv. Děti to chápou jako samozřejmost a dochází k negativnímu ovlivnění vývoje jedince. S výše uvedenými skutečnostmi souvisí částečně i tzv. gender, kdy se ženy snaží prosadit, resp. uplatnit více ve společnosti, muži se nechtějí vzdát své vůdčí role a tím trpí především rodina, tedy dítě. Velmi často dochází z výše uvedených důvodů k rozvodům a následně k tomu, že dítě vyrůstá v neúplné rodině. Po rozvodu dochází k tomu, že se rozdělí i ekonomická stránka rodiny, která nemusí být vždy dobrá. Zpravidla dochází ke snížení ekonomické úrovně, která je velmi často řešena různými půjčkami a úvěry. Tyto půjčky či úvěry poté nejsou schopni splácet a tím pádem může dojít až k sociální exkluzi. Vše výše uvedené se jednoznačně velmi negativně projeví v socializačním procesu.⁴⁸

Člověk se rodí již s určitými dispozicemi, kdy lze usuzovat, že některé z nich jsou rizikovější než jiné.

Vývoj osobnosti dítěte je začleněn do určitého sociálního kontextu, který vhodně či nevhodně jeho osobnost formuje. Stejně sociální prostředí nepůsobí na všechny děti stejně.

Asociální a antisociální chování mladého člověka souvisí s poruchami **rodinného prostředí**. Můžeme tedy konstatovat, že nestabilní rodinné zázemí vytváří a podporuje předpoklady pro kriminální kariéru dítěte. Orientační rodina má velmi důležitý význam při primárním formování dítěte. Absence jednoho z rodičů, případně sourozenců je obtížně nahraditelná.

---

⁴⁸ Kraus, B., Základy sociální pedagogiky, Praha: Portál 2008, s. 83 - 86

Charakter rodinného prostředí je určen v podstatě připraveností či nepřipraveností rodičů na výchovné poslání. Nezřídka rodiče pozdějšího delikventa uzavírají sňatek po velmi krátké známosti. Během tohoto krátkého vztahu se nedostatečně vzájemně poznají. Vznik rodiny je tedy náhodný, umocněn neplánovaným těhotenstvím. Nechtěné dítě je již před svým narozením ovlivňováno se svým vývoji a to především stresovanou matkou. Po porodu poté vyrůstá v neklidném a nestabilním prostředí. Mnohé mladé rodiny se brzy po sňatku rozvádí a dítě vyrůstá v neúplné rodině. Nepřítomnost mužského či ženského vzoru je poté často spojena s neadekvátním sociálním vývojem dítěte.

Vývoj dítěte, a potažmo jeho kriminální „kariéra“, je spojována s dalšími sociálně patologickými jevy. Především je to alkoholismus, toxikomanie, prostituce či promiskuitní jednání rodičů, případně dalších osob z nejbližšího sociálního okolí. Děti často vyrůstají v rodinách, které jim nezajišťují ani základní životní potřeby – jídlo, ošacení, nocleh, místa pro psaní úkolů apod. Často je členem, nečlenem rodiny kriminálně závadová osoba, která „představuje“ dítěti negativní postoj k práci, vzdělávání a životu.

Důležitou skutečností ve vývoji dítěte je i tzv. přelidněnost bytu, která je zdrojem častých konfliktů mezi členy rodiny. Dle existující hypotézy, stísněnost životního prostoru způsobuje zvýšení tzv. teritoriální agrese, což v praxi vede k nárůstu, a to především, násilné trestné činnosti. Je však na místě uvést, oproti výše uvedenému, že existují i jedinci či skupiny mladých lidí, pachatelů, kteří žijí a vyrůstají v ekonomickém nadbytku. Tato skupina lidí, má často pocit nedotknutelnosti a beztrestnosti. Jejich chování pak může přerůst v alkoholovou, drogovou závislost, dále závislost na hracích automatech, tedy gamblerství a následně vyústit až v trestnou činnost.

Rodiče mladých pachatelů, mívají zpravidla nízké, tedy základní, nebo žádné vzdělání. Nemají kvalifikaci, čímž jsou determinováni k vykonávání špatně, placených činností. Velmi často však práci ani nehledají, čímž v podstatě ovlivňují životní způsob dítěte a jeho celkovou hodnotovou orientaci.⁴⁹

---

⁴⁹ Novotný, O., Zapletal, J., Kriminologie, Praha: ASPI Publishing s.r.o. 2004, s. 391 - 395

2.2. ŠKOLA

Škola je jedním z mnoha vzdělávacích a výchovných zařízení ve smyslu zákona č. 561/2004 Sb., tedy školského zákona. Patří mezi vzdělávací a výchovná zařízení společně s mateřskými školami, školními družinami, různými školními kluby, středisky volného času apod.

Všechna tato zařízení „poskytují služby a vzdělávání, které doplňují vzdělávání ve školách nebo s nimi přímo souvisejí, nebo zajišťují ústavní a ochrannou výchovu či preventivní výchovnou péči“. Všechna tato zařízení by měla plnit svoji úlohu či funkci, tak aby ve spojení s rodinou, tak aby socializace jedince proběhla řádně a v pořádku a jedinec se mohl začlenit do společnosti a být jejím řádným a plnohodnotným členem.

Škola plní při výchově jedince velmi důležité funkce. Především se jedná o funkci **socializační**. V rámci této funkce škola předává kulturní hodnoty společnosti jedinci s úmyslem, aby pochopil co se od něj v budoucnu očekává. Je však nutné, s ohledem na současnou dobu, dobře a rychle reagovat na vzniklé situace a nátrahy. Přestože tato funkce školy vlivem médií poklesla, je přesto velmi důležitou složkou v socializaci jedince.

Další velmi podstatnou funkcí školy je funkce **výchovná**. Tato funkce v podstatě navazuje na funkci předchozí. Škola by měla v rámci svých možností klást větší důraz na celkový osobnostní rozvoj, na emotivní a konativní složky osobnosti. K tomuto by měla pomoci i integrace vyučovacích předmětů.

Pečovatelská funkce školy je ve své podstatě založena na pečovatelské činnosti školy, tedy na působení v oblasti uspokojování hygienických potřeb, stravování, případně lékařské péče, která směřuje k rozvoji osobnosti jedince a jeho řádné socializaci.

Výchovní poradci na školách zajišťují profesní poradenství, tedy **poradenskou** funkci školy. Tito poradci se zabývají otázkami profesionální orientace, studijními předpoklady jedince, diagnostikou jeho schopností, zvláštností a pomocí při řešení prospěchových a výchovných záležitostí.

Ve vztahu k **relaxačně (rekreační)** funkci školy je nutno uvést, že škola v současné době ustupuje v tomto směru různým zařízením mimo školu. Dochází k poklesu počtu školních družin a kroužků. V rámci této funkce by se měla škola více zaměřit na vytvoření dobrých podmínek ve svých prostorách, kde děti tráví svůj volný čas o přestávkách. Je však také nutno podotknout, že to nezávisí pouze a jedině na škole, ale také na zřizovateli těchto škol. Vše je odvislé od finančních možností.

Profesionalizační funkce školy je funkcí, která se týká především středních škol, učilišť a vysokých škol. V rámci této funkce se jedinec za značného přispění školy připravuje na svoji profesní dráhu.

Jednotlivé školy v podstatě samy o sobě rozřazují své absolventy na různé pracovní pozice a role. Vlastně tím, že „produkuje“ absolventy různých profesí plní funkci **selektivní**.

Samotné prostředí, resp. zařízení, které děti navštěvují ovlivňuje jejich vývoj. Zařízení ovlivňují jedince svojí věcnou, prostorovou, osobnostní a vztahovou stránkou. Je tedy nepochybně důležité, zda jedinec navštěvuje zařízení, které je zcela nové, případně po rekonstrukci, pak vše funguje jak má, nebo naopak, zda navštěvuje zařízení, kde je každou chvíli nutná nějaká oprava. Zda se jedná o prostory, které jsou malé a není zde možné žádným způsobem možné trávit volný čas, nebo zda se jedná o prostory, které jsou k trávení volného času uzpůsobeny. Zde je však na místě podotknout, že ne vždy je „prostornost“ či „rozsáhlost“ prostor výhodou. V daném případě potom může dojít k anonymitě. Dále je důležité, zda se jedná o prostory specializované, tedy nutné pro výuku specializovaného předmětu. Další důležitou, neopomenutelnou stránkou je vybavení daných prostor, tedy zda jsou dostatečně osvětleny a vytopeny. V prostoru, ve kterém probíhá výuka by měl být dostatek květin, názorných nástěnek ale i obrázků. Důležité je, zda jsou tyto prostory dostatečně vybaveny technicky, především pro výuku specializovaných předmětů a samozřejmě vhodným nábytkem. V internátních zařízeních je důležité i vybavení ložnic či pokojů a prostorů, kde děti tráví svůj volný čas.⁵⁰

Výchovu dítěte významným způsobem ovlivňuje i předškolní zařízení a škola. Před vstupem do školy, je dítě ovlivňováno převážně rodinou, díky které jsou mu zprostředkovávány normy a hodnoty společnosti. Tyto jsou však často deformovány ze strany rodičů a poté přenášeny na své děti. Dítě poté po vstupu do školy konfrontuje dosud zjištěné poznatky z rodinného prostředí s normami a hodnotami, které jsou mu sdělovány pedagogy a spolužáky. Postoje žáků jsou ve shodě s postoji rodičů, kteří dítě k těmto postojům v rodině vedli. Budoucí pachatelé trestné činnosti vstupují do školy nepřipraveni a to především v důsledku špatného výchovného působení rodičů.

---

⁵⁰ Kraus, B., Základy sociální pedagogiky, Praha: Portál 2008, s.102 - 106

Velmi často se dítěte dotýká jev, který se nazývá **stigmatizace**. Dochází k trvalému a často neměnnému zařazení jedince do určité kategorie žáků s negativními charakteristikami. Negativní působení školy může nevhodné postoje dítěte konzervovat nebo zvýšit. Tím v podstatě dojde k prohloubení problémů dítěte, vytvoření bariéry mezi žákem a učitelem a v konečném důsledku vyřazení možného preventivního, edukačního či reedukačního působení školy. Napjatá atmosféra mezi učitelem a žákem, ale i subjektivní a objektivní problémy s učivem, jeho zvládnutím vedou jedince k záškoláctví. Záškoláctví poté velmi často vede k nástupu kriminální kariéry.⁵¹

---

⁵¹ Novotný, O., Zapletal, J., Kriminologie, Praha: ASPI Publishing s.r.o. 2004, s. 395 - 397

2.3. VOLNÝ ČAS

Volný čas můžeme definovat „jako čas, kdy člověk nevykonává žádnou činnost pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život.“⁵²

Volný čas je součástí běžného života každého z nás. Významně se rozvíjí stejně jako možnosti jeho využití. Volný čas je významnou oblastí našeho života i výchovy, která s sebou přináší očekávání, ale i rizika. Pod pojem volný čas lze zahrnout odpočinek, rekreaci, zábavu, zájmové činnosti, vzdělávání i časové ztráty s těmito činnostmi spojené. Z hlediska dětí a mládeže sem nepatří vyučování, sebeobsluha, péče o sebe a osobní věci, povinnosti související s výchovným zařízením a další časové ztráty. Nespadá sem ani čas strávený jídlem, spánkem, hygienou, zdravotní péčí, tedy činnosti zabezpečující biologickou existenci člověka.

Jedná se v podstatě o jeden z ukazatelů životního stylu, neboť volný čas je doba, nebo časový úsek, ve kterém je člověk sám sebou, kdy koná něco na základě svobodnosti a dobrovolnosti.

Volný čas má v životě každého z nás svoji funkci a význam. Volný čas a některé jeho funkce jsou důležité vzhledem ke kvalitě života. Mezi základní funkce volného času patří:

- **kompence** (neúspěchy a nezdary můžeme vykompenzovat ve volném čase)
- **komunikace** (v rámci volného času se učíme komunikovat s ostatními lidmi)
- **regenerace** (dochází k obnově fyzických a psychických sil)
- **rekreace** (obnova duševních sil)
- **kontemplace** (v podstatě jde o uzavření se v sobě a zároveň otevření se světu),
- **vzdělání a poznávání nového** (získávání nových znalostí a poznatků)
- **kultivace** (zdokonalení sebe sama)
- **formativně výchovná** (u dětí z pohledu socializace je to každá aktivita)
- **kompensačně rekreační** (prosazování formativně výchovné funkce prostřednictvím zábavné činnosti).

---

⁵² Kraus, B., Sýkora, P., Sociální pedagogika I., Brno: IMS Brno 2009, s. 50

Charakter trávení volného času se neustále mění a to zejména ve spojení s velmi rychlým vývojem informačních technologií a vznikem a rozmachem nových médií. Jedná se především o počítače a s nimi spojená celosvětová síť internet a mobilní telefony. Tato média mění charakter trávení volného času, zejména ve vztahu komunikace a vnímání ve volném čase. To vede k poměrně rychlým proměnám volného času, kdy dochází k rozšíření možností pro uplatnění netradičního pojetí a přístupu, které mohou reagovat na dané podmínky a potřeby. Volný čas však také vytváří prostor pro nebezpečné vlivy, které se mohou projevit jako nebezpečné a nežádoucí.

Volný čas, jako nedílná součást vývoje dítěte, ale i mladého člověka, se na něm může podepsat pozitivně i negativně. Při neorganizovaném trávení volného času, mladí lidé svým jednáním ohrožují samy sebe, avšak i druhé, např. experimentováním s drogami, šikanou, překračováním zákonným norem, krádežemi, agresivitou na příslušníky jiných etnik. V první řadě má na utváření životního stylu vliv rodina a rodiče. Dalšími činiteli ve volném čase mohou být vrstevnická skupina, ale i hromadné sdělovací prostředky.

Volný čas vytváří k výchově velmi dobré podmínky. Vhodně organizovaný volný čas umožňuje nepřímé výchovné působení, kdy si toho nejsou děti vědomy. Podmínkou, aby bylo toto nepřímé působení účinné, je jeho nenásilnost, pestrost, přitažlivost a dobrovolnost.

Volný čas je důležitý pro prevenci, neboť díky volnému času lze do jisté míry předejít směřování jedince rizikovým faktorům prostředí. V podstatě jde o účinnou podporu prevence nežádoucích jevů.⁵³

Vrstevnické skupiny

Vrstevnické skupiny charakterizuje jejich „**věková, ale i názorová blízkost** z níž vyplývá souhlasné jednání. Jsou to typické primární, zpravidla neformální skupiny. Vyznačují se bezprostředními kontakty a silným pocitem příslušnosti ke skupině (identifikace vyjadřovaná zájmenem „my“).“⁵⁴

---

⁵³ Kraus, B., Sýkora, P., Sociální pedagogika I., Brno: IMS Brno 2009, s. 53 - 55

⁵⁴ Kraus, B., Základy sociální pedagogiky, Praha: Portál 2008, s. 88

U vrstevnických skupin můžeme uvažovat o dvou funkcích těchto skupin:

- členové skupin mají možnost v nich ukázat, co se naučili tím, že se účastní života dospělých
- utvářením vrstevnických skupin jejich příslušníci rozvíjejí samostatné úsilí a uskutečňují své cíle, které nemohou realizovat v jiných formách aktivit, pokud nedosáhnou sociální dospělosti.

Vrstevnické skupiny mají velký vliv na rozvoj osobnosti dítěte. Je na místě podotknout, že je to jak v pozitivním, tak negativním smyslu. Velmi často patří k **referenčním sociálním skupinám**, tedy ke skupinám s nimiž se dítě, jedinec identifikuje, nebo by se rád identifikoval. V důsledku toho přebírá jejich normy, postoje, chování. Uspokojují psychické potřeby, což má velký význam pro kompenzaci psychické zátěže a zároveň slouží jako nástroj sociální kontroly chování svých jednotlivých členů. V těchto vrstevnických skupinách dochází ke konfrontaci názorů, který „získali“ ve svých rodinách a zároveň i ve škole.

V těchto skupinách probíhá základní proces socializace a to prostřednictvím vštěpování zásad, norem, pravidel a vzorů chování a jednání. Jejich činnost probíhá ve volném čase a je založena na rovnoprávnosti.⁵⁵

Členstvím ve vrstevnické skupině získá odpovědi na otázky, které si jedinec klade, ale zároveň i formulovat otázky, na které chce znát odpovědi. Výsledek socializace je do značné míry závislý i na kvalitě skupin vrstevníků, které jedince obklopují. Mezi nejčastější pachatele trestné činnosti patří vrstevníci s asociálními charakteristikami. Není obtížné získat členství v delikventní skupině v případě, že se jedinec již potýká se sociálními problémy, přijme, tedy akceptuje hierarchickou strukturu skupiny a je nepříznivý k mravním a právním normám nebo obecně společenským zvyklostem.

---

⁵⁵ Kraus, B., Základy sociální pedagogiky, Praha: Portál 2008, s. 90

2.4. EXTREMISMUS A JEHO VLIV NA MLÁDEŽ

V této kapitole se zaměřím na to, jakým způsobem extremistická hnutí, ovlivňují, případně mohou ovlivňovat mládež.

V každém státě, každé státní zřízení, chce-li být z hlediska budoucího vývoje kriminality zodpovědné, musí věnovat pozornost formám a projevům sociálněpatologických jevů mládeže, tedy dětí a mladistvých. Zároveň však musí hájit jejich práva a oprávněné zájmy.

Po sametové revoluci v roce 1989 a zejména v následujících letech došlo k podstatnému vzestupu počtu pachatelů, dětí a mladistvých, nejprve na dvojnásobek a později k dalšímu navýšení.

K typickým rysům a projevům trestné činnosti mládeže patří nedostatečná plánovitost přípravy trestného činu. Protiprávního jednání se dopouštějí bez promyšlené dlouhodobější přípravy. Charakteristické pro ně je i potřeba se pochlubit se svým jednáním na veřejnosti a kamarádům. Necháávají se často svést náhle vzniklou situací či podnětem, rozhodující je pro ně touha po dobrodružství a snaha ověřit si své síly a schopnosti. Kriminalita mládeže je též charakteristická neadekvátností jejich jednání. Mladí lidé obecně - a špatně socializovaní zvláště - mají sklon k radikalismu a extremismu, k braní spravedlnosti do svých rukou. Nemají dostatek svých životních zkušeností a jejich jednání je v podstatě zdánlivě přímočaré s „inovativním“ řešením různých životních situací, které je však revoltou proti světu dospělých.

Mladí pachatelé, často pod vlivem emocí a skupiny užívají při páchání trestné činnosti brutálního násilí, extremismus nevyjímaje. Dítě či mladistvý se snaží svým jednáním potvrdit své schopnosti, prosadit se, chce získat uznání ve skupině, partě. Trestná činnost mládeže je často spojována s potřebou něco získat, opatřit, zpravidla se jedná o drogy. Mezi další, specifickou, trestnou činností mládeže můžeme zahrnout vandalismus, šikanování a zneužívání sdružovacího práva. Mládež tíhne k ideologii různých extremistických hnutí a to zejména z důvodu, že chtějí aktivně ovlivňovat dění ve společnosti. Dále jim extremistická hnutí umožňují, „užívat“ vnější znaky hnutí (účes, oblečení), být členem nějaké skupiny a v neposlední řadě jim umožňuje provést vzpuru proti rodině a škole.

Trestná činnost je páchána ve skupinách, které jim umožňují dotvářet jejich osobnost v sociálním poli, a to jak pozitivně, tak i negativně. Často páchají trestnou

činnost pod vlivem tzv. virtuální reality, kdy nejsou schopni rozpoznat, resp. předvídat následné svých činů v reálném světě.

Vývoj mladého člověka probíhá v určitém sociálním mnohohrstevnatém kontextu, který formuje jeho osobnost a to jak kladně, tak záporně. Jedním ze základních kriminogenních faktorů, narušující proces socializace jedince, tedy začlenění do společnosti je rodina. Je důležité, zda rodina je funkční či nefunkční, úplná či neúplná, tedy zejména, zda je přítomen mužský či ženský vzor či naopak, příchod nového partnera do rodiny. V orientační rodině se mladý člověk setkává se sociálněpatologickými jevy, jako je alkoholismus, toxikomanie, prostituce a taktéž extremismus. Vzorem jedinci jsou rodiče, starší sourozenci, případně kriminálně závadové osoby v rodině. Zejména osoby s negativním postojem k práci a společnosti obecně ovlivňují vývoj osobnosti mladého člověka.

Dalším důležitým faktorem je ekonomická situace rodiny a s tím spojená „předlidskost bytu“, z čehož pramení velmi časté konflikty mezi členy této sociální skupiny a následně sklony k trestné činnosti. Opakem však je tzv. „zlatá mládež“, která je díky svým rodičům, ekonomicky zajištěna a která mívá pocit nedotknutelnosti.

Na vývoj mladého člověka má vliv i předškolní zařízení, škola a samozřejmě volný čas.⁵⁶

Důležitými faktory, ovlivňující trávení volního času, je koncept sociability, tj. sdružování a koncept sociální responzibility, tj. reaktivity, či senzitivity jedince vůči sociálním podnětům. Oba faktory se projevují již od dětství a pro projevy sociálního chování jsou typické dva směry. Jeden směr je charakterizován, resp. se zaměřuje na přátelskost a hašteřivost a druhý směr na sympatii agresivitu. Agresivní jedinci, inklinují k fyzickému násilí a potřebě, jiné k něčemu donucovat.

Sociální vztahy jsou zcela výběrovou záležitostí a jejich psychologický vliv je podmíněn sociální mocí, tedy způsobností člověka trestat a odměňovat jiné ve smyslu uplatnění sociální závislosti na druhých na sociálním subjektu moci. Předpokladem sociálních interakcí je tendence sdružování, které je závislé na sociabilitě. Lidé se sdružují s lidmi se stejnými nebo podobnými postoji a odmítají protikladné postoje, resp. sdružování s osobami s protikladnými postoji. Svou roli sehrává i sociální konformita, kdy se jedinec přizpůsobuje postojům, chováním a standartům určité skupiny. Často i ve zjevném rozporu s jeho postoji a názory. Důležitá je i atraktivita skupiny, která pro čle-

---

⁵⁶ Novotný, O., Zapletal, J., Kriminologie, Praha: ASPI Publishing s.r.o. 2004, s. 377 - 399

ny této skupiny znamená prestiž. Atraktivita vyplývá především z úspěchů skupiny, ne vždy však v kladném slova smyslu. Taková skupina umožňuje jedinci uspokojovat některé své potřeby. Jedinec, pro kterého je členství ve skupině atraktivní, se ztotožňuje s cíli skupiny a tím pádem se stává aktivním účastníkem života této skupiny.

Pro mládež v období dospívání jsou typické konflikty s rodiči a dospělými obecně. Ztráta porozumění s rodiči vede k hledání kamarádů, přátelství a členství ve skupinách. Jedinci, převážně mužského pohlaví, se snaží napodobit své „vzory“, hrubostmi a násilím, někdy i s extremistickým podtextem. Dochází k utváření skupin a odcizování se rodinnému životu. Skupina či parta bývá často náhradou za „nesnesitelné rodinné poměry“. Mládež v období dospívání je velmi kritická vůči dospělým. Kritičnost je však zpravidla černobílá, tedy věc je buď dobrá nebo špatná. Jejich postoje jsou konečné, definitivní, nezvratné, apodiktické, avšak nad jejich logičností nepřemýšlejí. Jsou na úrovni dospělých osob, avšak jen formálně, neboť jim chybějí zkušenosti.

Pro toto období je charakteristická subkultura mládeže, která je pro jedince výrazem protestu a potřeby se odlišit od společenských standartů a stereotypů. Součástí je i náchylnost k užívání drog s hledání neobvyklých zážitků. Někteří se stávají ideovými extremisty a revolucionáři, jiní „outsidery“. Důležitým faktorem duševního vývoje, nejen tohoto období jedince, je v podstatě hledání a nalézání identity, tedy hledání odpovědi na otázky „Kdo jsem?“, „Kam patřím?“ a „Co chci?“.⁵⁷

Mezi hlavní sociální charakteristiky mladých pachatelů, které ovlivňují vývoj mladého člověka patří dysfunkční rodina, změna opatrovnických vztahů v dětství a dospívání, problémy se školní docházkou, nízký sociální statut, sociální, kulturní a ekonomické vyloučení, volný čas trávený mimo rodinu, převážně s vrstevníky, snížený intelekt, drogová a alkoholová závislost a extremistické postoje.

Příčiny vedoucí mladého člověka k sociálně delikventnímu jednání, extremismu, je nutno hledat ve vnitřních příčinách, zejména tedy faktory biologické, psychologické a fyziologické. Jedná se o zděděné a vrozené vlastnosti jedince. Dále se na těchto příčinách podílí příčiny vnější, tedy zejména sociální oblast, prostředí, kde jedinec žije, vyrůstá, vzdělává se, tedy prostředí, kde probíhá jeho socializace. Další příčinou, která ovlivňuje sklon mládeže k extremismu jsou nepochybně i sociální změny v České republice po roce 1989, kdy dochází k přirozenému posunu v postojích, zkušenostech

---

⁵⁷ Nakonečný, M., Úvod do psychologie, Praha: Academica 2003, s. 357 - 393

a zvyklostech. Dále je zde negativní promítání a identifikace s nevhodnými vzory postojů a chování, kdy mladý jedinec vnímá extremistické postoje a snaží se s nimi identifikovat. Z výzkumu Institutu pro kriminologii a sociální prevenci vyplývá, že dětští a mladiství delikventi a to nejen v oblasti extremismu, jsou ve větší míře z rodin s kriminální minulostí, rodin dysfunkčních, které jsou sociálně, kulturně a ekonomicky rozvráceny. Delikventní mládež je agresivnější, méně ovladatelná, méně zodpovědná, s menší mírou sebekritičnosti a odolností vůči stresu.⁵⁸

---

⁵⁸ <http://www.ul.sc/pis/pis/kriminalita%20mladeze/kriminalita%20mladeze.doc>

2.5. PREVENCE

Prevence směřovaná proti kriminalitě mládeže vyžaduje vždy v celém rozsahu respektování základních práv dětí a práva na soukromí jejich rodiny, jak vyplývá z Listiny základních práv a svobod, ustanovení § 11 občanského zákoníku a Úmluvy o právech dítěte.⁵⁹

Prevence v České republice je založena na tři stupňovém systému (centrální, místní a s účastí policie) o pěti pilířích.

První pilíř je tvořen resortními programy prevence kriminality, vycházející z věcné působnosti ústředních orgánů.

Druhý pilíř jsou preventivní programy realizované samosprávnými orgány měst a obcí.

Třetí pilíř jsou preventivní aktivity bezpečnostních složek, zejména Preventivně informačních skupin Policie ČR.

Čtvrtý pilíř je tvořen programy nevládních a charitativních organizací.

Pátý pilíř jsou preventivní aktivity podnikatelských subjektů (pojišťoven, firem zabezpečovací techniky apod.⁶⁰

„Prevence (z lat. *praevenire*, předcházet) znamená soustavu opatření, která mají předcházet nějakému nežádoucímu jevu, například nemocem, drogovým závislostem, zločinům, nehodám, neúspěchu ve škole, sociálním konfliktům, násilí, ekologickým katastrofám a podobně. Taková opatření se nazývají preventivní.“⁶¹

Taková opatření, tedy prevenci, můžeme rozdělit na prevence různých typů:

„**Primární prevence**, která zkoumá předpoklady, podmínky a příčiny jevů, jimž se má bránit, a hledá způsoby, jak jim předcházet; bývá zaměřena na veškeré obyvatelstvo.

Sekundární prevence se snaží příslušné jevy včas zachytit a bránit jejich prohlubování, šíření a podobně. Zaměřuje se na zvláště ohrožené skupiny, například mládež, menšiny nebo sociálně slabé.

⁵⁹ Zoubková, I., Kontrola kriminality mládeže, Dobrá Voda: Aleš Čeněk 2002, s. 118

⁶⁰ Zoubková, I., Kontrola kriminality mládeže, Dobrá Voda: Aleš Čeněk 2002, s. 70 - 71

⁶¹ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Prevence>

Terciární prevence se snaží zabránit opakování, například onemocnění, drogové závislosti, páchaní trestných činů, a podobně. Je zaměřena na osoby právě vyléčené, propouštěné z výkonu trestu a podobně.⁶²

Na prevenci kriminality mládeže se podílí řada subjektů – a to jak jednotlivci, tak instituce a to jak na úrovni centrální, tak na úrovni místní. Je nutno podotknout, že mezi aktivitami ústředních orgánů veřejné správy a orgánů územní samosprávy je nezbytná vzájemná součinnost. Priorita však náleží rodině, škole a masmédiím.

Základ prevence je tedy soustřeďován na místní úroveň a to z důvodu, že místní úřady, instituce a občané se mohou rizikovými jednotlivci a skupinami, situacemi, opatřeními, ale i oběťmi trestných činů zabývat efektivněji. Projekty prevence kriminality mládeže by se na místní úrovni měly zaměřit především na podporu rodiny a práci s delikventy a jejich rodinami, podporu vzdělávání a to i ve vztahu k předškolním vzdělávacím programům, k podpoře zdravého životního stylu, bez drog a k podpoře multikulturního života a toleranci.

Projekty ve vztahu k rizikové mládeži zaměřovat na zlepšení využití volného času, podpora individuální a sociální odpovědnosti mezi mladými a podchycení konkrétních problémů, jako zneužívání drog, záškoláctví, šikana, výtržnictví a členství v extremistických hnutích.

Mimo prevence na centrální a místní úrovni je důležitá i prevence s účastí policie, která je nezastupitelným subjektem v preventivní práci proti kriminalitě mládeže. Zde se jedná zejména o projekt Community policing. Tento termín je mnohovýznamový a znamená činnost policie, která podřizuje svou činnost potřebám společnosti, komunikace mezi policií a společností a v neposlední řadě je to partnerství mezi nevládními institucemi na úseku ochrany veřejného pořádku a bezpečnosti a také na úseku prevence kriminality.⁶³

---

⁶² <http://cs.wikipedia.org/wiki/Prevence>

⁶³ Zoubková, I., Kontrola kriminality mládeže, Dobrá Voda: Aleš Čeněk 2002, s. 120 - 138

3. LEGISLATIVA VE VZTAHU K MLÁDEŽI

3.1. ZÁKON Č. 40/2009 SB., TRESTNÍ ZÁKONÍK

ZÁKON. Č. 218/2003 SB., O SOUDNICTVÍ VE VĚCECH MLÁDEŽE

ZÁKON Č. 359/1999 SB., O SOCIÁLNĚ PRÁVNÍ OCHRANĚ DĚTÍ

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, je normou trestní práva, která se dělí na obecnou část, obsahující ustanovení, která jsou společná všem či více trestným činům, vymezuje základy trestní odpovědnosti, ukládání trestů a ochranných opatření, výklad používaných pojmů a zvláštní část, která obsahuje katalog trestných činů, které jsou podle příbuznosti rozděleny do 13 hlav.⁶⁴

Trestná činnost mládeže je z hlediska trestního řízení, řešena v rámci zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ze dne 25. června 2003, který však velmi úzce souvisí s trestním řádem, trestním zákoníkem, zákonem o sociálně-právní ochraně mládeže č. 359/1999 Sb., zákonem o rodině č. 94/1963 Sb., občanským soudním řádem, zákonem č. 99/1963 Sb., a mnoha dalšími právními předpisy. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, nabyl účinnosti dne 1.1.2004. Účelem tohoto zákona je upravit podmínky odpovědnosti mládeže za protiprávní činy uvedené v trestním zákoníku, opatření ukládaná za takové protiprávní činy, postup orgánů, rozhodování a výkon soudnictví ve věcech mládeže. Smyslem tohoto zákona je, aby se na toho, kdo se takového činu dopustil, užilo opatření, které účinně přispěje k tomu, aby se nadále páčání protiprávního činu zdržel. Dále, aby si dle svých schopností našel společenské uplatnění, přiměřené jeho rozumovému vývoji a podle svých sil a schopností přispěl k odčinění újmy, kterou způsobil svým protiprávním činem. Je nutno podotknout, že řízení musí být vedeno tak, aby přispívalo k předcházení a zamezování páčání protiprávních činů. Tento zákon se uplatní na toho, kdo v době spáchání činu nepřekročil osmnáctý rok věku, tedy není plnoletý, a není-li stanoveno užití obecných právních předpisů.

Dle tohoto zákona jsou v dominantním postavení speciální soudy mládeže a samozřejmě i orgány činné v trestním řízení, kdy zároveň došlo k posílení úlohy orgánů sociálně právní ochrany dítěte a probační a mediační služby.⁶⁵

⁶⁴ <http://www.aksudolska.cz/novy-trestni-zakonik-c-40-2009-sb/>

⁶⁵ Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

Možnost výchovného působení je zvýšena také spoluprací s orgány sociálně – právní ochrany dětí a probační a mediační služby se zájmovými sdruženími občanů. Jednotlivé subjekty spolupracují s cílem posílit výchovné působení řízení ve věcech mladistvých, včas reagovat na potřeby a zájmy dětí a mládeže, poškozených osob ale i dalších osob a subjektů dotčených trestnou činností. Ustanovení o účelu zákona o soudnictví ve věcech mládeže je zároveň základní směrnicí pro výklad a aplikaci trestního řádu, a z tohoto důvodu má rozhodující význam při používání jednotlivých ustanovení v trestních věcech mladistvých.⁶⁶

Mezi základní principy zákona patří, že je „lex specialis“⁶⁷ ve vztahu k trestnímu zákoníku, zákonu o sociálně-právní ochraně mládeže, zákonu o rodině a občanskému soudnímu řádu. Zákon je založen na aktivnímu přístupu pachatele na odstranění škodlivého následku, na subsidiárnosti represe, na dominanci postavení výchovného principu a trest je zde chápán jako „ultima ratio“⁶⁸, principu ochrany mládeže, individuální řešení trestní věci se zřetelem k povaze věci.⁶⁹

Mládež je v tomto zákoně specifikována jako děti a mladiství. Dítětem je osoba mladší patnácti let, tedy osoba, která v době spáchání činu jinak trestného nedovršila patnáctý rok věku. Mladistvým je osoba, která v době spáchání provinění dovršila patnáctý a nepřekročila rok osmnáctý svého věku. Protiprávní jednání mající znaky trestného činu, spáchané dítětem je nazýváno činem jinak trestným a protiprávní jednání mající znaky trestného činu, spáchané mladistvým se nazývá provinění.⁷⁰

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, se zabývá ochranou práv dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochranou oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění, a působení směřující k obnovení narušených funkcí rodin. Jeho realizaci provádí nejčastěji orgány obce a orgány obce s rozšířenou působností, ale i krajské úřady, ministerstvo a Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dítěte. Uvedené orgány mají díky uvedenému zákonu činit opatření sociálně právní ochrany, ochranných opatření, zprostředkovávat osvojení, pěstounskou péči apod.⁷¹

---

⁶⁶ Šámal, P., Válková, H., Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, C.H. Beck: Praha 2004, s. 3 - 5

⁶⁷ lex specialis = speciální zákon, právní úprava mající ve vztahu k jiné, obecnější právní úpravě, speciální charakter

⁶⁸ ultima ratio = prostředek, poslední instance, kdy užití jiného prostředku právního řádu nepřichází v úvahu nebo je zjevně neúčelné

⁶⁹ http://10.144.34.103/web/zakon_218_2003sb/Zákon%20č.%20218_soubory/frame.htm

⁷⁰ Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

⁷¹ <http://zakony-online.cz/?s149&q149=all>

3.2. TRESTNÍ ODPOVĚDNOST

Dítě mladší patnácti let

Jak vyplývá z ustanovení § 25 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, není ten, kdo v době spáchání nedovršíl patnáctý rok věku, trestně odpovědný. Přesto však u osob mladších patnácti let lze dovést trestní odpovědnost, která vyplývá z ustanovení § 89 citovaného zákona. Zde je v odstavci prvním uvedeno, že dítě mladší patnácti let není trestně odpovědné. V odstavci druhém je uvedeno, že dopustí-li se dítě mladší patnácti let činu jinak trestného, učiní soud pro mládež opatření k jeho nápravě. Ve třetím odstavci je uvedeno, že jednání, osoby mladší patnácti let, které je jiným protiprávním činem, než je uvedeno v odstavci druhém se posuzuje a projednává podle obecných předpisů. Základním obecným předpisem pro posouzení odpovědnosti dětí mladších patnácti let je občanský zákoník.

Dítě mladší patnácti let nemůže spáchat trestný čin ani provinění dle zákona č. 218/203 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže s ohledem na nedostatek trestní odpovědnosti.

Věková hranice patnácti let je tedy důležitá pro posouzení trestní odpovědnosti a z tohoto hlediska je patrné, že před dosažením tohoto věku je zcela vyloučena trestní odpovědnost. Za jejich protiprávní jednání, nejsou trestně odpovědní a trestně postižitelní. Je však také nutno uvést, že ne každé dítě, které již dovršilo patnácti let, je rozumově a mravně vyspělé. Z toho tedy vyplývá, že u dítěte, které již sice dosáhlo patnácti let věku, avšak není pro svou nedostatečnou rozumovou a mravní vyspělost rozpoznat nebezpečnost svého jednání, nelze jednoznačně vyvodit trestní odpovědnost.

Zákon i však tuto situaci řeší a to prostřednictvím specifických opatření, soustředěných především na řešení vzniklé situace, na ochranu dítěte před negativními jevy a na vytvoření podmínek pro jeho zdárný vývoj.⁷²

---

⁷² Šámal, P., Válková, H., Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, C. H. Beck: Praha 2004, s. 789 - 795

Odpovědnost mladistvého

I zde se trestní odpovědnost odvíjí od ustanovení § 25 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Mladistvým je osoba, která v době spáchání provinění dovršila patnáctý a nepřekročila rok osmnáctý svého věku.

Nutno však upřesnit, že mladistvý, není trestně odpovědný, jestliže v době spáchání činu nedosáhl takové rozumové a mravné vyspělosti, aby mohl rozpoznat jeho nebezpečnost nebo ovládat své jednání. Zákon zde vymezuje tzv. podmíněnou či relativní trestní odpovědnost či přičetnost.

V období od patnáctého do osmnáctého roku věku dítěte, dochází k postupné změně tělesné a duševní povahy. Toto období lze rozdělit na tři části, tři časové úseky.

Období úplné trestní neodpovědnosti, kdy se předpokládá naprostá nezpůsobilost rozpoznávací a určovací.

Období relativní trestní odpovědnosti, kdy je trestní odpovědnost mladistvého podmíněna dosažením určitého stupně rozumové a mravní vyspělosti. Zde se jedná o tzv. podmíněnou přičetnost.

Období plné trestní odpovědnosti, ke kterému dojde překročením osmnáctého roku věku. Zde je možná trestní neodpovědnost již jen v důsledku duševní poruchy v době spáchání činu.

Pokud mladistvý není trestně odpovědný z důvodu své nepřičetnosti, je to v přípravném řízení a při předběžném projednání obžaloby důvod k zastavení trestního stíhání.⁷³

V případě, že nejsou naplněny shora uvedené skutečnosti, dopustil se mladistvý trestného činu, tedy činu nebezpečného pro společnost, jehož znaky jsou uvedeny v trestním zákoníku. Trestný čin, který je spáchán mladistvým se nazývá provinění. V podstatě se jedná o trestný čin, který je však spáchán mladistvým.

Provinění je tedy forma delikvence mladistvých, odpovídající trestným činům dospělých a proto při posuzování jejich jednání platí trestní zákoník s výjimkami stanovenými v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže.

Za určitých podmínek však může dojít k zániku trestnosti. Jednou z možností je i účinná lítost.

---

⁷³ Šámal, P., Válková, H., Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, C. H. Beck: Praha 2004, s. 40 - 47

Účinná lítost

Účinná lítost je jedna z možností zániku trestnosti a to za taxativně vymezených podmínek. Jedná se o provinění, kdy horní hranice trestu nepřevyšuje pět let, mladistvý po spáchání činu dobrovolně odstranil nebo napravil způsobený následek, anebo se o to pokusil, mladistvý svým chováním po spáchání činu projevil účinnou snahu o nápravě a čin neměl trvale nepříznivých následků pro poškozeného.

Zvláštní ustanovení o účinné lítosti se vztahuje pouze na mladistvé.

Opatření ukládaná mladistvým

Opatření je právním následkem provinění, která vymezuje zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Představují hmotněprávní formu reakce na trestnou činnost mladistvých. Mezi opatření řadíme:

- a) výchovná opatření
- b) ochranná opatření
- c) trestní opatření.

Vedle těchto opatření patří do systému alternativní reakce na spáchaná provinění i tzv. alternativní postupy, tzv. odklony od trestního řízení. Další reakcí, mimotrestních právních následků, je náhrada škody způsobené protiprávním jednáním.

V rovině trestněprávních sankcí je a jejich uplatnění je řešení trestné činnosti mládeže tvořeno odstupňovaným a provázaným systémem. Posloupnost lze shrnout v tomto pořadí:

- a) pomocí odklonů od trestního stíhání
- b) výchovnými a ochrannými opatřeními
- c) alternativní trestními opatřeními
- d) trestním opatřením nepodmíněného odnětí svobody.⁷⁴

„Účelem opatření vůči mladistvému je především vytvoření podmínek pro sociální a duševní rozvoj mladistvého se zřetelem k jím dosaženému stupni rozumového a mravního vývoje, osobním vlastnostem, k rodinné výchově a k prostředí mladistvého, z něhož pochází, i jeho ochrana před škodlivými vlivy a předcházení dalšímu páchaní provinění.“⁷⁵

⁷⁴ Šámal, P., Válková, H., Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, C. H. Beck: Praha 2004, s. 81 - 93

⁷⁵ Šámal, P., Válková, H., Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, C. H. Beck: Praha 2004, s. 93

4. PRAKTICKÁ ČÁST

4.1. METODY, CÍLE PRŮZKUMU A STANOVENÍ HYPOTÉZ

Vzhledem ke svému pracovnímu zařazení u Policie České republiky, Službě kriminální policie a vyšetřování, i když ne přímo na problematice extremismu, jsem se rozhodl zaměřit svůj průzkum na zjištění, zda a jakou měrou jsou děti a mládež ovlivňováni rodinou, školou, vrstevníky a prostředím, zejména ve vztahu k extremismu.

Potřebná empirická data pro svůj průzkum jsem získal prostřednictvím anonymních dotazníků s 20 otázkami, kdy 16 otázek je uzavřených a 4 otázky otevřené. Metodu dotazníku jsem zvolil z důvodu toho, že získám ve velmi krátké časové době, potřebný vzorek ke zpracování mého průzkumu. Je nutné podotknout, že otázky musely být jasně formulovány.

Dotazník byl určen žákům druhého stupně základních škol a studentům středních škol v teritoriu bývalého okresu Havlíčkův Brod. Na středních školách studují i studenti, kteří jsou již plnoletí. Tito byli zahrnuti do dotazníkového průzkumu do věkové kategorie 19 – 21 let.

Z celkového počtu 150 dotazníků, byla návratnost od respondentů 100 %. K průzkumu a interpretaci však bylo 14 dotazníků vyřazeno z důvodu, že respondent vyplnil u některé z otázek více odpovědí. Z tohoto důvodu jsem tedy prováděl vyhodnocení z počtu 136 vrácených dotazníků.

Při zpracování bakalářské práce jsem vycházel z předpokladu, že na vývoj jedince, dospívajícího jedince, má velmi podstatný rozdíl jeho funkční či nefunkční rodina a dále prostředí v kterém vyrůstá, ať prostředí lokální či celospolečenské.

Cíle bakalářské práce:

- zjistit důvody, proč mládež inklinuje k extremismu a radikalismu
- jaký má extremismus vliv na vývoj dospívající mládeže a začlenění do společnosti
- zda má společnost vliv na dospívající mládež se sklonem k extremismu.

Při stanovení hypotéz jsem vycházel z cílů bakalářské práce a z informací získaných studiem podkladů a pramenů.

Hypotézy

H1: Extremistická hnutí v České republice existují

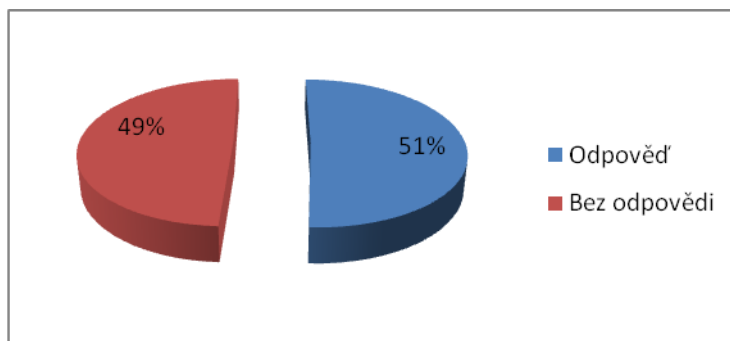
H2: Extremistická hnutí ovlivňují společnost, zejména děti a mládež

H3: Extremistické názory rodiče mají vliv na výchovu dítěte.

4.2. ZPRACOVÁNÍ A INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT

Otázka č. 1

Definuj kdo je extremist.

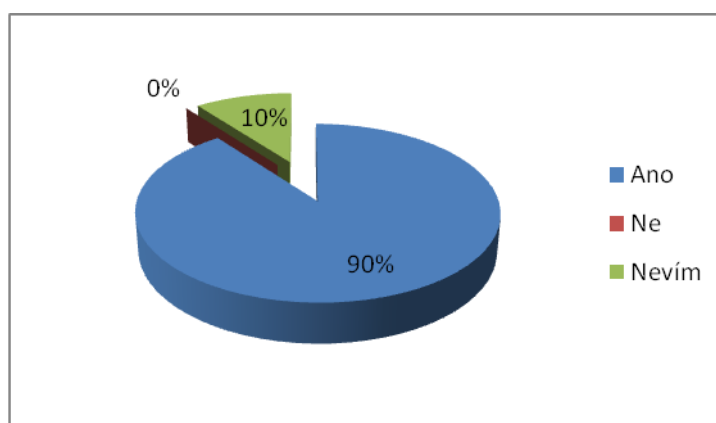
Graf č. 1

Na tuto otázku ze 136 respondentů uvedlo nějakou odpověď 69, což tvoří 51 % z celkové počtu. 67 respondentů nevedlo odpověď žádnou. Tedy 49 % respondentů nebylo schopno žádným způsobem definovat jedince – extremistu.

V odpovědích na tuto otázku, dokázala více jak polovina respondentů, definovat nějakým způsobem jedince – extremistu.

Otázka č. 2

Existují podle Vašeho názoru v České republice extremistická hnutí ?

Graf č. 2

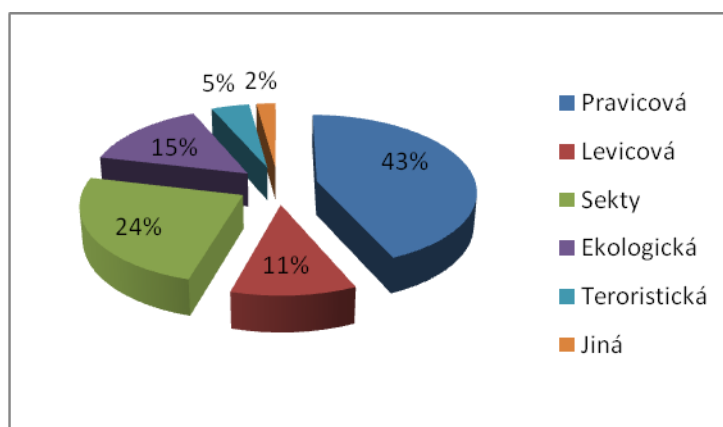
Na tuto otázku odpovědělo z celkového počtu 136 respondentů, 122 respondentů kladně, tedy že existují v ČR extremistická hnutí, což je 90 %, záporně neodpověděl

nikdo, tedy procentní hodnota je rovna 0 a 14 respondentů odpovědělo, že neví, což je 10 % z celkového počtu.

Z odpovědí na tuto otázku vyplývá, že více jak 90 % respondentů je přesvědčeno o tom, že v ČR extremistická hnutí existují.

Otázka č. 3

V České republice převládají dle Vašeho názoru extremistická hnutí a skupiny ?

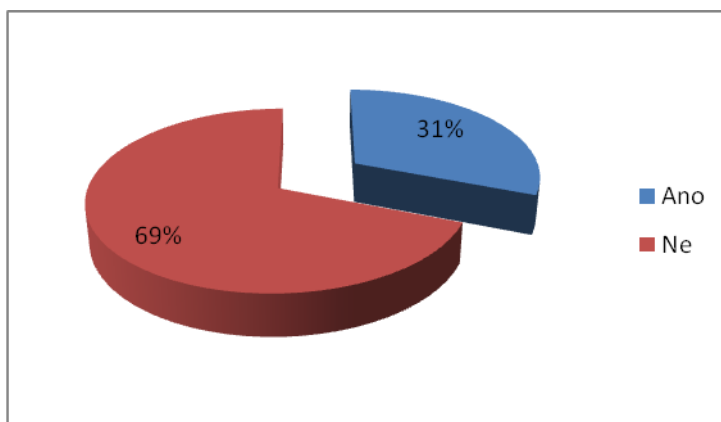
Graf č. 3

Ze 136 respondentů odpovědělo 59 respondentů, že převládají pravicová hnutí, 33 respondentů sekty, 20 respondentů je přesvědčeno o ekologických hnutích, 15 bylo pro levicová hnutí, 6 respondentů pro teroristická hnutí a 3 respondenti pro hnutí jiná.

Z odpovědí na tuto otázku vyplývá, že dle respondentů v ČR převažují extremistická hnutí pravicově založená, následují sekty, ekologičtí aktivisté, levicově založená hnutí, teroristická a jiná.

Otázka č. 4

Setkal/a jste se s projevy extremismu osobně ?

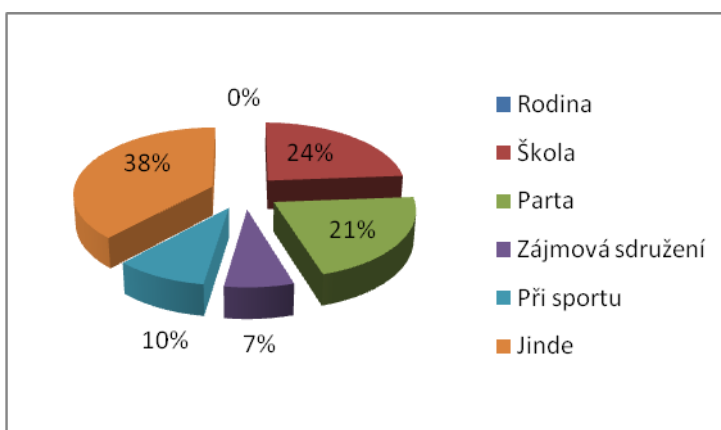
Graf č. 4

S projevy extremismu se setkalo 42 respondentů, 94 se nikdy s projevy extremismu neseťkalo.

Více jak 2/3 třetiny respondentů se s projevy extremismu neseťkalo a 1/3 respondentů se s projevy již setkala.

Otázka č. 5

Kde jste se setkal s projevy extremismu ?

Graf č. 5

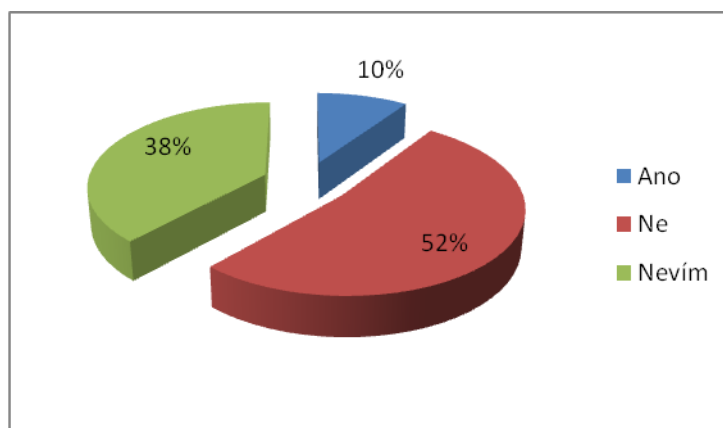
Z počtu 42 respondentů, kteří odpověděli v předchozí otázce kladně, se setkalo s projevy extremismu jinde (město, televize) 16, 10 ve škole, 9 v partě, 4 při sportu, 3

při zájmových sdružení. V rodině se nesetkal s projevy extremismu nikdo z dotazovaných.

Zde byly vyhodnoceny odpovědi respondentů, kteří v předchozí otázce odpověděli ANO, tedy zhruba 1/3 respondentů z celkového počtu dotazovaných. Nejvíce respondentů se setkalo s projevy extremismu jinde, kdy svoji odpověď blíže specifikovali. Zpravidla se jednalo o nepřímé „setkání“ ve městě či v televizi (38 %), následuje škola, parta, sport a zájmová sdružení. Nikdo z dotazovaných se nesetkal s projevy extremismu v rodině.

Otázka č. 6

Je prosazování zájmů extremistických hnutí a skupin prospěšné naší společnosti ?

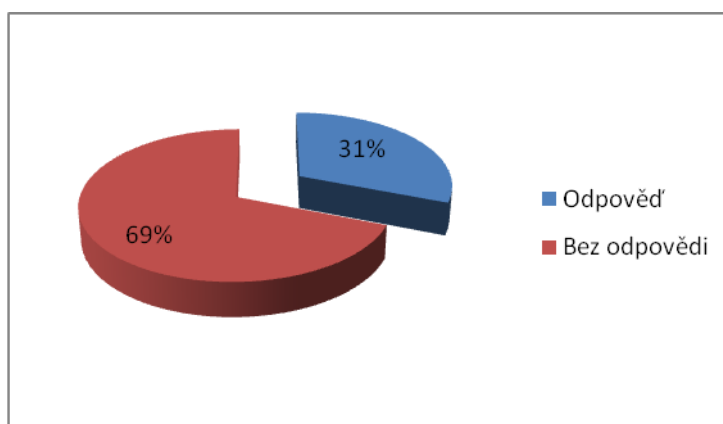
Graf č. 6

Ze 136 respondentů se 13 domnívá, že prosazování zájmů extremistických hnutí a skupin je pro společnost prospěšné, 71 je přesvědčeno o opaku a 52 respondentů neví.

Více jak polovina dotazovaných je přesvědčena o tom, že prosazování zájmů extremistických hnutí a skupin není pro společnost prospěšné.

Otázka č. 7

Čím jsou tato hnutí prospěšná ?

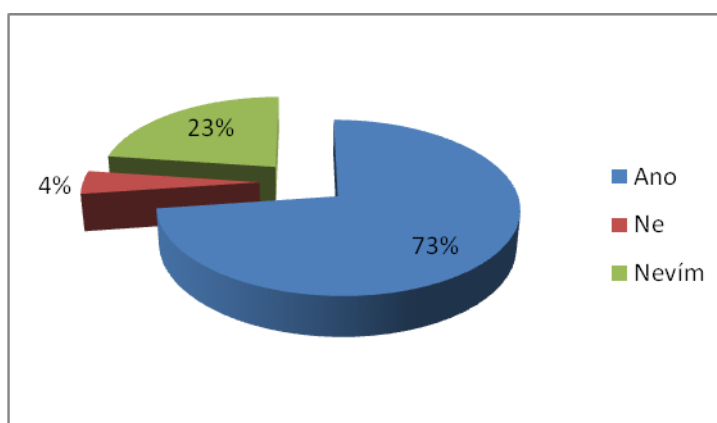

Graf č. 7

Z celkového počtu 136 respondentů, 42 odpovědělo nějakým způsobem, že jsou tato hnutí prospěšná a 94 ponechalo tuto odpověď prázdnou. Zhruba 1/3 třetina respondentů je přesvědčena o tom, že jsou tato hnutí pro společnost prospěšná. 2/3 si myslí opak. Nejčastější odpověď, čím jsou tato hnutí prospěšná, byla v kontextu uvědomění si názorů druhých, upozornění na určité problémy ve společnosti, které jsou společností přehlíženy a nutí lidi nad nimi přemýšlet.

Otázka č. 8

Ovlivňují extremistická hnutí a skupiny společnost a zejména děti a mládež ?

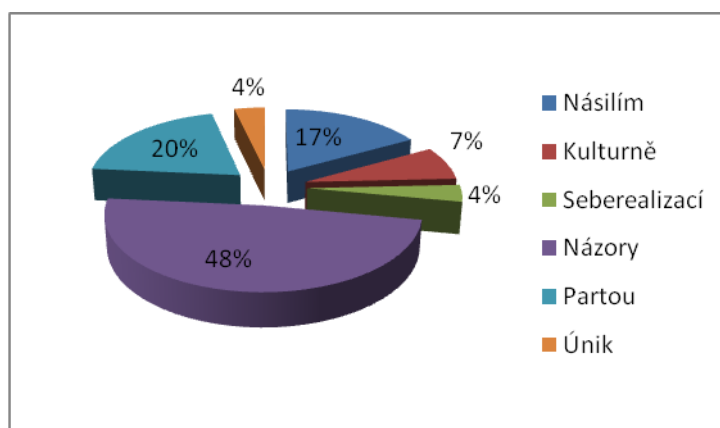
Graf č. 8

Z celkové počtu 136 respondentů je 99 dotazovaných přesvědčeno o tom, že tato hnutí ovlivňují společnost a zejména děti a mládež. 6 respondentů si myslí opak a 31 nevědělo.

73 % je přesvědčeno, že tato hnutí ovlivňují společnost, zejména děti a mládež, 23 % neví a 4 % si myslí, že hnutí neovlivňují společnost a mládež.

Otázka č. 9

Jakým způsobem extremistická hnutí a skupiny ovlivňují děti a mládež ?

Graf č. 9

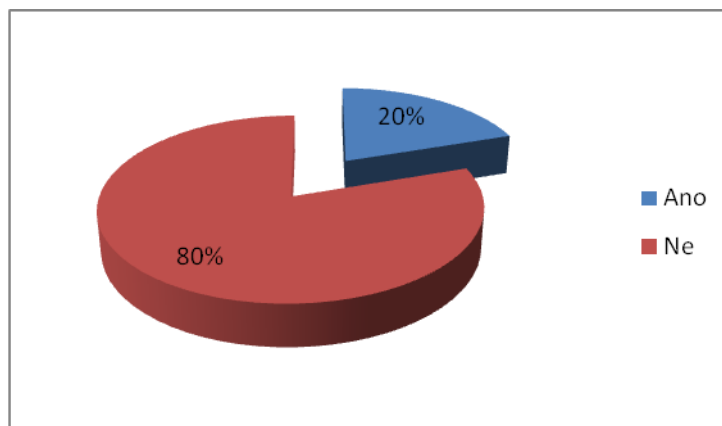
Ze 136 respondentů si myslí 23, že mládež je ovlivňována extremistickými hnutími a skupinami, násilím, 10 kulturou, 5 seberealizací, 66 názory, 27 partou a 5 respondentů si myslí, že se jedná o únik.

Z provedeného průzkumu vyplývá, že 48 % dotazovaných si myslí, že tato hnutí ovlivňují mládež svými názory, 20 % partou a 17 % násilím. Únik, kultura a seberealizace jsou pod hranicí 10 % resp. 5 %.

Otázka č. 10

Ztotožňujete se s myšlenkami některého z extremistických hnutí či skupiny ?

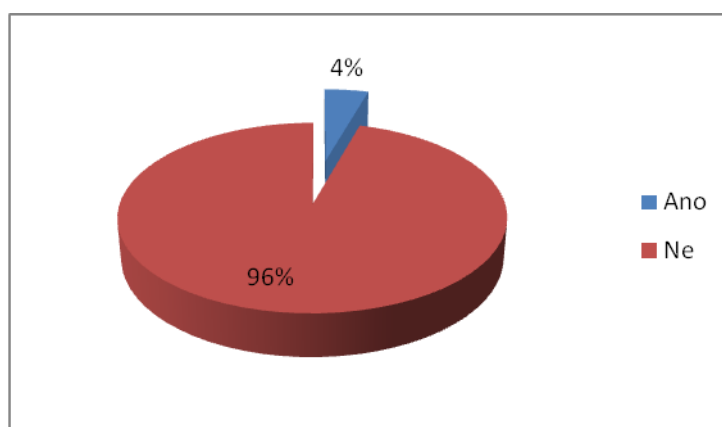
Graf č. 10

Ze 136 dotazovaných 27 odpovědělo, že se ztotožňuje s názory shora uvedených skupin a hnutí, 109 se s názory neztotožňuje.

Více jak 80 % respondentů nesdílí názory extremistických skupin a hnutí, 20 % respondentů, se s názory ztotožňuje.

Otázka č. 11

Jste členem/členkou (sympatizantem) nějakého extremistického hnutí či skupiny ?

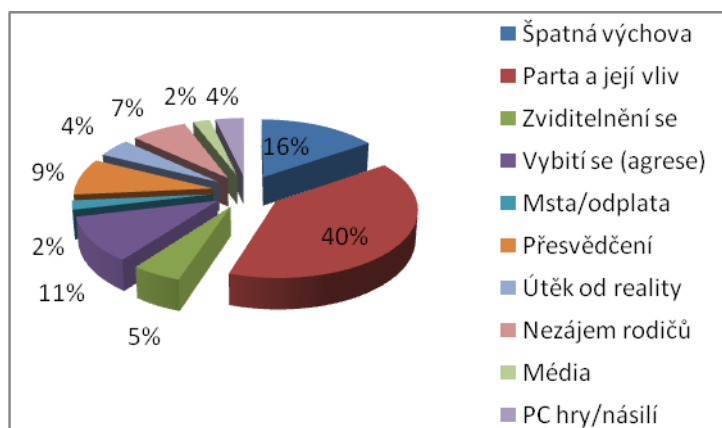
Graf č. 11

Ze 136 dotazovaných se 6 hlásí k extremistickému hnutí či skupině. 130 respondentů není členem/členkou žádného hnutí či skupiny.

Z celkového počtu dotazovaných jsou pouze 4 % členy/členkou (sympatizantem) extremistických hnutí a skupin a 96 % z nich s těmito hnutími nesympatizují.

Otázka č. 12

Co vede mládež ke sklonům k extremismu ?

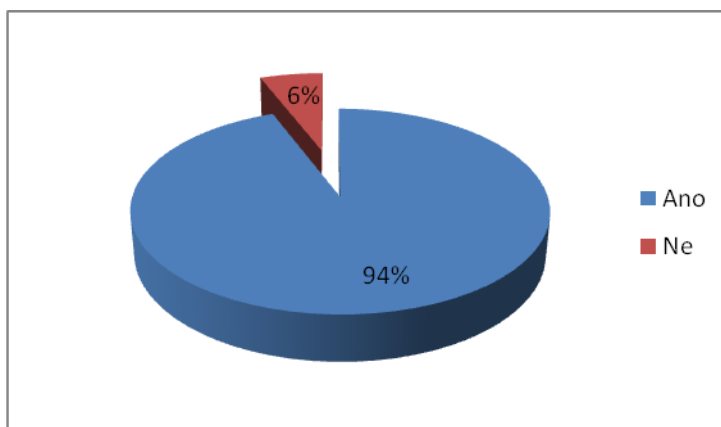
Graf č. 12

Ze 136 dotazovaných si 21 myslí, že mládež vede ke sklonům k extremismu, špatná výchova, 54 že je to parta a její vliv, 7 zviditelnění se, 15 vybití se (agrese), 3 msta nebo odplata, 12 přesvědčení, 6 útěk od reality, 10 nezájem rodičů, 3 média a 5 PC hry.

Z provedeného průzkumu vyplývá, že nejvíce je mládež ovlivňována partou, což si myslí 40 % z dotazovaných, následuje špatná výchova se 16 %, vybití se s 11 % a následují přesvědčení s 9 %, nezájem rodičů se 7 %, zviditelnění se, s 5 %, útěk od reality a PC hry se 4 % a konečně média a msta/odplata se 2 %.

Otázka č. 13

Má rodina, škola, vrstevníci, parta podle Vašeho názoru vliv na vývoj jedince ?

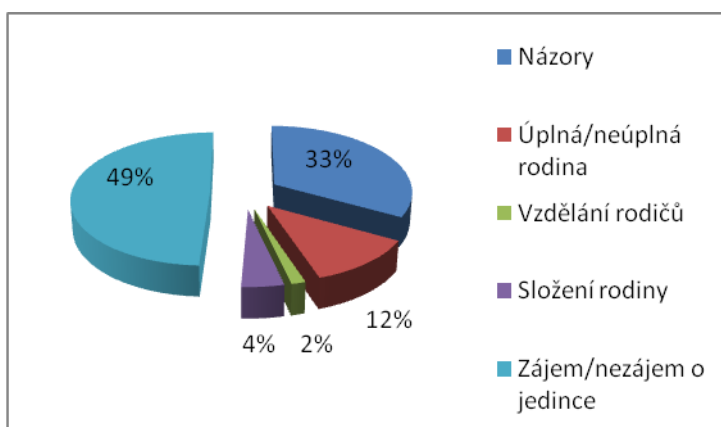
Graf č. 13

Většina 128 respondentů ze 136 je přesvědčeno o tom, že rodina, škola, vrstevníci a parta ovlivňují vývoj jedince. Pouze 8 respondentů je přesvědčeno o opaku.

94 % respondentů je přesvědčeno o tom, vývoj jedince je ovlivňován rodinou, školou, vrstevníky i partou. O opaku je přesvědčeno 6 %.

Otázka č. 14

Jakým způsobem rodina ovlivňuje vývoj jedince ?

Graf č. 14

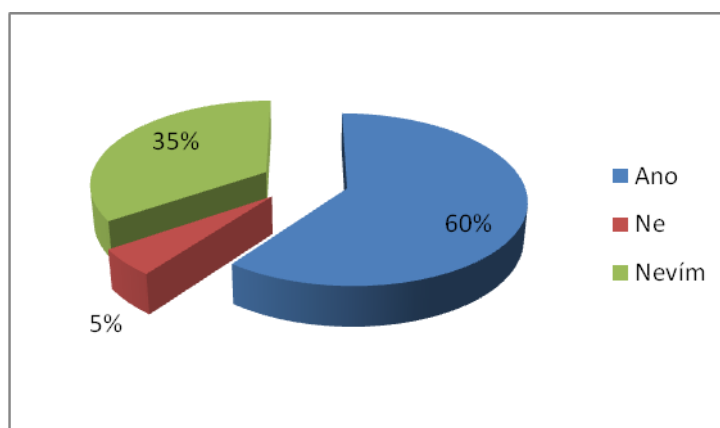
Ze 136 respondentů je 67 přesvědčeno o tom, že vývoj jedince v rodině je ovlivňován zájmem či nezájmem o rodinu, 45 respondentů je přesvědčeno, že je jedinec ovlivňován názory rodiny, 16 je přesvědčeno o tom, že jej ovlivňuje, zda je rodina úplná

či neúplná, 6 respondentů si myslí, že na vývoj jedince má vliv složení rodiny a 2 si myslí, že je jedinec ovlivněn tím, jaké vzdělání mají jeho rodiče.

Skoro polovina respondentů, 49 %, si myslí, že vývoj jedince ovlivňuje zájem či nezájem o jedince v rodině, 33 % je přesvědčeno o tom, že jedince je ovlivňován názory rodiny, 12 % si myslí, že je jedinec ovlivněn tím, zda je rodina úplná či neúplná, 6 %, že na to má vliv složení rodiny a 2 % , že je jedince ovlivňován tím, jaké vzdělání mají jeho rodiče.

Otázka č. 15

Vychovává rodič s extremistickými názory, dle Vás, dle těchto názorů i své děti ?

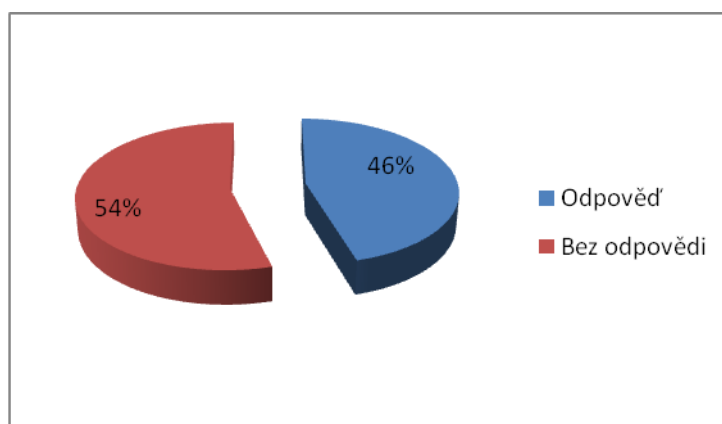
Graf č. 15

Ze 136 respondentů je 82 přesvědčeno, že rodič s extremistickými názory vychovává v tomto duchu i své děti, 7 je přesvědčeno o opaku a 47 neví.

60 % respondentů je přesvědčeno, že jedinec, žijící s rodiči s extremistickými názory je v duchu těchto názorů i vychováván. 5 % si myslí opak a 35 respondentů neví.

Otázka č. 16

Jakým způsobem škola ovlivňuje vývoj jedince ?

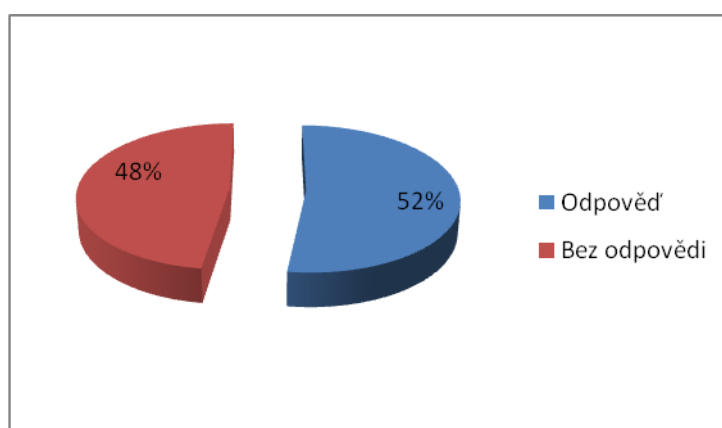
Graf č. 16

62 respondentů z celkového počtu 136 odpovědělo na volnou odpověď, 74 respondentů nechalo odpověď prázdnou.

54 % respondentů bylo schopno ve svých odpovědích uvést, jakým způsobem škola ovlivňuje vývoj jedince, 46 % nechalo tuto volnou otázku bez odpovědi.

Otázka č. 17

Jakým způsobem vrstevníci, parta ovlivňují vývoj jedince ?

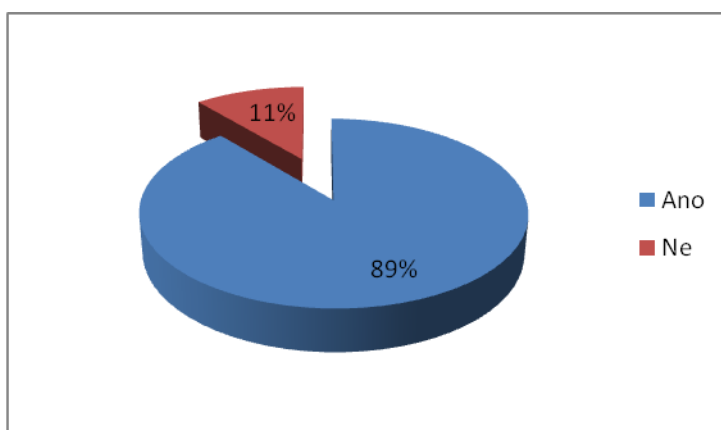
Graf č. 17

71 respondentů z celkového počtu 136 odpovědělo na volnou odpověď, 65 respondentů nechalo odpověď prázdnou.

52 % respondentů bylo schopno ve svých odpovědích uvést, jakým způsobem vrstevníci a parta ovlivňují vývoj jedince, 48 % nechalo tuto volnou otázku bez odpovědi.

Otázka č. 18

Myslíte si, že na vznik extrem. skupin a hnutí má vliv stav naší společnosti ?

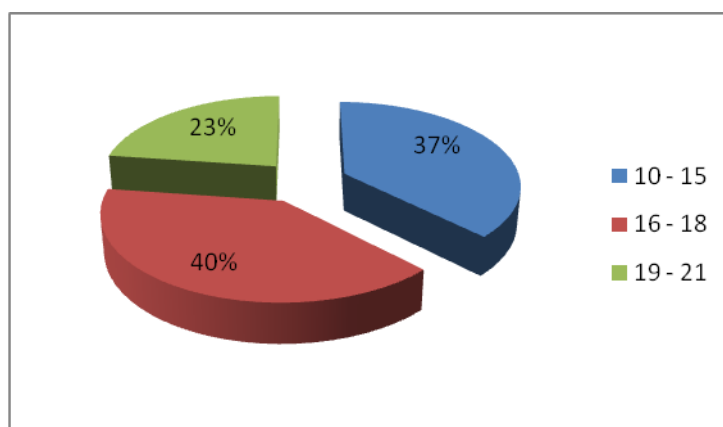
Graf č. 18

Na tuto otázku odpovědělo 121 respondentů ze 136, kladně, tedy že vznik extremistických skupin a hnutí má vliv stav naší společnosti. 15 respondentů je přesvědčeno o opaku.

89 % respondentů si myslí, že na vznik extremistických skupin a hnutí má vliv stav naší společnosti, 11 % si myslí opak.

Otázka č. 19

Kolik je Vám let ?

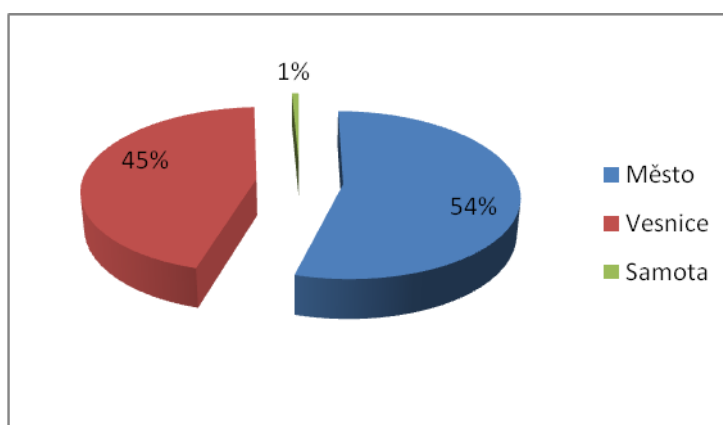
Graf č. 19

Na otázky v dotazníku odpovídalo ze 136 respondentů, 51 respondentů ve věku 10 – 15 let, 54 respondentů ve věku 16 – 18 let a 31 respondentů ve věku 19 – 21 let.

V celém průzkumu jsou zahrnuty uvedené tři věkové kategorie, kdy nejvíce je respondentů ve věku 16 – 18 let, 40 %, dále 10 – 15 let, 37 % a 19 – 21 let, 23 %.

Otázka č. 20

Bydlíte ve městě, na vesnici nebo na samotě ?

Graf č. 20

Ze 136 respondentů jich 74 bydlí ve městě, 64 na vesnici a pouze 1 bydlí na samotě.

Jak vyplývá z grafu, 54 % dotazovaných bydlí ve městě, 45 % na vesnici a 1 % na samotě.

Vyhodnocení dotazníku

H1: Extremistická hnutí v České republice existují

K této hypotéze se vztahovaly otázky č. 2 a 3, kdy 90 % respondentů odpovědělo, že v ČR existují extremistická hnutí. Z průzkumu vyplývá, že převládají pravicová hnutí, dále ekologická hnutí a sekty, následované levicovými hnutími. Hypotéza se **potvrdila**.

H2: Extremistická hnutí ovlivňují společnost, zejména děti a mládež

K této hypotéze se vztahovaly otázky č. 8, 9 a 10, kdy 73 % dotazovaných je přesvědčeno, že tato hnutí ovlivňují společnost, zejména děti a mládež a to svými názory, partou a násilím. Hypotéza se **potvrdila**.

H3: Extremistické názory rodiče mají vliv na výchovu dítěte

K této hypotéze se vztahují otázky č. 13, 14 a 15, kdy z provedeného průzkumu vyplývá, že rodina má vliv na vývoj dítěte, zejména tím, zda má o něj zájem či nikoliv a především, že rodič s extremistickými názory vychovává v tomto duchu i své děti. Hypotéza se **potvrdila**.

ZÁVĚR

Ve své práci jsem chtěl poukázat na jeden z největších problémů dnešní doby, tedy na „spojení“ extremismu a dospívající mládeže. Zamyslet se nad tím, jak tento problém řešit v rámci represe, ale především, jak se pokusit tento problém vyřešit, resp. jak jej eliminovat v rámci nejrůznějších preventivních opatření.

Zvoleným průzkumem jsem se snažil ověřit a následně i interpretovat výstupní data s ohledem na cíle, které jsem si stanovil.

Je všeobecně známo, že mládež je ovlivňována několika faktory. Je to rodina, škola, vrstevníci, parta a mnoho dalších faktorů. Ze získaných a následně vyhodnocených dat vyplývají níže uvedené závěry.

Z výsledku dále vyplývá, že je nutné zaměřit se na socializaci jedince, tedy jeho začleňování do společnosti a společenských procesů. Bylo by vhodné využít interdisciplinárního přístupu, při kterém by se mělo využívat poznatků psychologie, pedagogiky, sociologie a právních věd. Záleží však vždy na dané konkrétní situaci a daném konkrétním jedinci.

Moji bakalářskou práci, resp. výsledky by bylo možné využít zejména jako zpětnou vazbu pro školy, kde byl prováděn dotazníkový průzkum. Vzhledem k tomu, že extremismus je jeden z mnoha patologických jevů, které přináší dnešní doba, a který čím dál více oslovuje dospívající mládež, bylo by vhodné využít výsledky průzkumu, jako zpětné vazby pro školy.

Prevence v rodině je prevence základní a v podstatě i nejdůležitější. To co se dítě naučí ve své orientační rodině se později dá napravit jen velmi těžce. V podstatě je to dle otřepané fráze „Co se v mládí naučíš, ve stáří, jako když najdeš“.

Prevence by však měla probíhat i v rámci školní výuky, případně i zájmových sdružení, kde by mělo dojít k větší „osvětě“, zejména v rámci předmětů, základy společenských věd apod. Zde by měli být studentům vysvětlovány excesy, které pod vlivem anonymity vedou k ničení majetku, a zároveň je seznámit s tresty, které za takové protiprávní jednání hrozí.

Je nutno uvést, že přes prevenci, která je základem ve formování jedince a jeho vývoje, by měly být i vyšší tresty, tedy represe, ale zejména jejich vymahatelnost a následná náhrada škody.

RESUME

Jedním ze sociálně tologických jevů je i extremismus, o kterém pojednává i má bakalářská práce. Cílem práce bylo zjistit, zda a případně jak je mládež ovlivňována rodinou, školou, vrstevníky a prostředím, zejména ve vztahu k extremismu.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se skládá ze tří částí a praktická část je zaměřena na průzkum mezi mládeží na základních a středních školách v bývalém okrese Havlíčkův Brod.

V první kapitole se zabývám extremismem, jeho historií a druhy extremismu. Dále pak vývojem před rokem 1989, ale především po roce 1989. V poslední kapitole této části jsem se zabýval extremistickou symbolikou.

Druhá kapitola pojednává o výchovném prostředí v kterém jedinec vyrůstá v kterém dochází k jeho socializaci. Popisuji prostředí rodinné, školní, dále volný čas a vliv extremismu na mládež. V závěru se věnuji prevenci, která je velmi důležitou součástí výchovného prostředí.

V třetí kapitole se věnuji legislativě, zákonu č. 218/2003 Sb., odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, především jeho účelu, trestní odpovědnosti, zániku trestnosti a opatřením, která jsou ukládána mladistvým, ale i zákonům, které s ním souvisejí, tedy zákonu č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí a zákonu č. 40/2009 Sb., trestnímu zákoníku.

V praktické části jsem formou dotazníku získal data od respondentů ve věku 13 – 21 let ze základních a středních škol bývalého okresu Havlíčkův Brod. Takto získaná data jsem poté vyhodnotil a v závěru i prezentoval.

ANOTACE

Bakalářská práce „Extremismus v České republice po roce 1989 a jeho vliv na dospívající mládež“ se zabývá vývojem extremismu v České republice po sametové revoluci a jeho vlivem na dospívajícího jedince. Práce v teoretické části pojednává o pojmu extremismus, jeho členění a vlivu extremismu na dospívající mládež. Zabývá se i výchovným prostředím a legislativou ve vztahu k mládeži. V praktické části byl proveden dotazníkový průzkum, směřující ke zjištění, zda a případně jak je mládež extremismem ovlivňována. V závěru jsem se zaměřil na využití bakalářské práce v praxi, zejména pak při využití k prevenci ve vztahu k extremismu pro metodiky prevence na školách, kde průzkum probíhal.

KLÍČOVÁ SLOVA

Extremismus, pravicový extremismus, levicový extremismus, náboženský extremismus, ekologický extremismus, sociálně patologické jevy, globální prostředí, lokální prostředí, socializace, prevence, sociální pedagogika, soudnictví mládeže.

ANNOTATION

The bachelor's thesis "Extremism in the Czech Republic after 1989 and its influence on the adolescent young" deals with the development of extremism in the Czech Republic after the Velvet Revolution and its influence on an adolescent individual. In the theoretical part the thesis deals with the term extremism, its division and the influence on the adolescent young. It also deals with the pedagogical environment and the legislation in relation to the young. In the practical part a survey via questionnaire was carried out to find out if and possibly how the young are influenced by extremism. In the conclusion I focused on the use of the bachelor's thesis in practise, especially the use for prevention in the relation to extremism for methodologists of prevention at schools where the survey took place.

KEYWORDS

Extremism, right-wing extremism, left-wing extremism, religious extremism, ecological extremism, social pathological phenomena, global environment, local environment, socialization, prevention, social pedagogy, judging of the young.

SEZNAM LITERATURY

- 1) Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- 2) Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže
- 3) Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí
- 4) Danics, Š., Extremismus, Triton: Praha 2003, ISBN 80-7254-454-3, 62 s.
- 5) Charvát, J., Současný politický extremismus a radikalismus, Portál: Praha 2007, ISBN 978-80-7367-098-6, 183 s.
- 6) Chmelík, J., Extremismus, MVČR: Praha 1997, 116 s.
- 7) Chmelík J., Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty, Linde: Praha 2001, ISBN 80-7201-265-7, 172 s.
- 8) Chmelík J., Symbolika v extremistických hnutích, Praha 2005, 100 s.
- 9) Kraus, B., Sýkora, P., Sociální pedagogika I., IMS Brno: Brno 2009, 63 s.
- 10) Kraus B., Základy sociální pedagogiky, Portál: Praha 2008, ISBN 978-80-7367-383-3, 215 s.
- 11) Mareš M., Pravicový extremismus a radikalismus v ČR, Barrister & Principal: 2003, ISBN 80-86598-45-4, 655 s.
- 12) Mareš, M., Terrorismus v ČR, Centrum strategických studií: Brno 2005, ISBN 80-903333-8-9, 476 s.
- 13) Nakonečný, M., Úvod do psychologie, Praha: Academica 2003 ISBN 80-200-0993-0, 507 s.
- 14) Novotný, O., Zapletal, J., Kriminologie, Praha: ASPI Publishing 2004 ISBN 80-7357-026-2, 451 s.
- 15) Šámal, P., Válková, H., Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, C.H. Beck: Praha 2004
- 16) Zoubková, I., Kontrola kriminality mládeže, Dobrá Voda: Aleš Čeněk 2002 ISBN 80-86473-08-2, 231 s.
- 17) http://10.144.34.103/web/zakon_218_2003sb/Zakon%20c.%20218_soubory/frame.htm (ze dne 03.01.2011/14:30 hod.) [intranet PČR]
- 18) <http://www.aksudolska.cz/novy-trestni-zakonik-c-40-2009-sb/> (ze dne 04.04.2011/17:25 hod.)
- 19) <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ekoterorismus> (ze dne 26.9.2010/15:24)

- 20) http://cs.wikipedia.org/wiki/Rodina#cite_note-0 (ze dne 27.9.10/14:20 hod.)
- 21) <http://cs.wikipedia.org/wiki/Prevence> (ze dne 09.01.2011/14:35 hod.)
- 22) <http://cs.wikipedia.org/wiki/Prevence> (ze dne 09.01.2011/14:35 hod.)
- 23) http://havlickobrodsky.denik.cz/cerna_kronika/20070529_hb_neonaciste_hledaji.html (ze dne 31.08.2010/13:10 hod.)
- 24) <http://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx> (ze dne 03.04.2011/18:50)
- 25) <http://www.novinky.cz/krimi/199862-nove-bunky.neonacistu-jsou.obezretnejsi-upornuje-kriminalista.html> (ze dne 11.05.2010/10:10 hod.)
- 26) <http://www.novinky.cz/domaci/197855-na-facebooku-si-siri-rasismus-policie-je-bezmocna.html> (ze dne 24.09.2010/15:20 hod.)
- 27) <http://www.pismak.cz/index.php?data=read&id=344475> (ze dne 26.9.2010/15:06)
- 28) <http://www.km.jm/portal/news/shownews.asp?id=155&cat=20> (ze dne 10.11.2010/13:16 hod.) [intranet PČR]
- 29) http://ppportal.pcr.cz/rspp/Poradkova/porady/Prezentace%20UOOZ_soubory/frame.htm (ze dne 10.11.2010/13:25 hod.) [intranet PČR]
- 30) http://ppportal.pcr.cz/rspp/Poradkova/porady/Prezentace%20UOOZ_soubory/frame.htm (ze dne 10.11.2010/13:30 hod.) [intranet PČR]
- 31) <http://www.ul.sc/pis/pis/kriminalita%20mladeze/kriminalita%20mladeze.doc> (ze dne 05.01.2011/13:35 hod.) [intranet PČR]
- 32) <http://zakony-online.cz/?s149&q149=all> (ze dne 04.04.2011/17:20 hod.)

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Symbolika se zjevným rasovým motivem

Příloha č. 2 – Symbolika s latentním rasovým motivem

Příloha č. 3 – Symbolika prostá rasového motivu

Příloha č. 4 – Dotazník

Příloha č. 1 – Symbolika se zjevným rasovým motivem

Obr. č. 1 - Oregon

Obr. č. 2 - Vlajka DS

Obr. č. 3 – Logo DS

Příloha č. 2 – Symbolika s latentním rasovým motivem

Obr. č. 4 - Skrewdriver

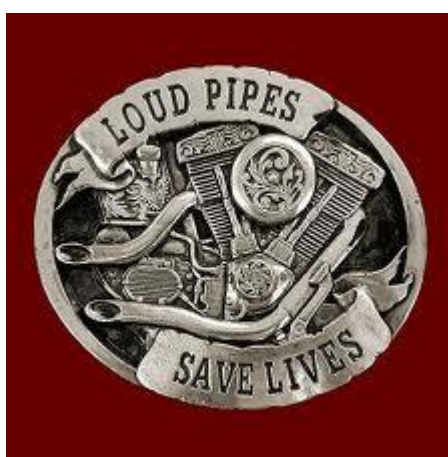
Obr. č. 5 - Edelweiss

Příloha č. 3 – Symbolika prostá rasového motivu

Obr. č. 6 - Ride or die (Cesta nebo smrt)

Obr. č. 7 – Loud pipes save lives – Silná dýmka zachrání život

Příloha č. 4 – Dotazník

DOTAZNÍK

1. Definuj kdo je extremist

Volná odpověď:

2. Existují podle Vašeho názoru v České republice extremistická hnutí a skupiny ?

Ano Ne Nevím

3. Znáte některá extremistická hnutí či skupiny ?

Ano Ne

3. V České republice převládají dle Vašeho názoru extremistická hnutí a skupiny ?

Pravicová Ekologická
Levicová Teroristická
Sekty Jiná Uveďte jaká: _____

4. Setkal/a jste se s projevy extremismu osobně ?

Ano Ne

5. Kde jste se setkal/a s projevy extremismu ?

Rodina Sdružení (Zájmová, kroužky, kluby apod.)
Škola Při sportu
Parta Jinde Uveďte kde: _____

6. Je prosazování zájmů extremistických hnutí a skupin prospěšné naší společnosti ?

Ano Ne Nevím

7. Čím jsou tato hnutí prospěšná ?

Volná odpověď:

8. Ovlivňují extremistická hnutí a skupiny společnost a zejména děti a mládež ?

Ano Ne Nevím

9. Jakým způsobem extremistická hnutí a skupiny ovlivňují děti mládež ?

Násilím Názory

Kulturně Partou

Seberalizací Únik

10. Ztotožňujete se s myšlenkami některého extremistického hnutí či skupiny ?

Ano Ne

11. Jste členem/členkou (sympatizantem) nějakého extremistického hnutí či skupiny ?

Ano Ne

12. Co vede mládež ke sklonům k extremismu ?

Špatná výchova

Parta a její vliv

Zviditelnění se

Vybití se (agrese)

Msta/odplata

Přesvědčení

Útěk od reality

Nezájem rodičů

Média

PC hry/násilí

13. Má rodina, škola, vrstevníci, parta podle Vašeho názoru vliv na vývoj jedince ?

Ano Ne

14. Jakým způsobem rodina ovlivňuje vývoj jedince ?

Názory

Úplná/neúplná rodina

Vzdělání rodičů

Složení rodiny

Zájem/nezájem o jedince

15. Vychovává rodič s extremistickými názory, podle Vás, dle těchto názorů i své děti ?

Ano Ne Nevím

16. Jakým způsobem škola ovlivňuje vývoj jedince ?

Volná odpověď:

17. Jakým způsobem vrstevníci, parta ovlivňují vývoj jedince ?

Volná odpověď:

18. Myslíte si, že na vznik extremistických skupin a hnutí má vliv stav naší společnosti ?

Ano Ne

19. Kolik je Vám let ?

10 - 15 16 - 18 19 - 21

20. Bydlíte ve městě, na vesnici nebo na samotě ?

Město Vesnice Samota